İSTANBUL

ŞİİRLERİ

antolojisi

500 YIL

VARLIK YAYINLARI

İSTANBUL ŞİİRLERİ ANTOLOJİSİ • VARLIK • 1953

İstanbul Şiirleri Antolojisi

Derleyen
A. FERHAN OĞUZKAN
Resimliyen:
FETHİ KARAKAŞ

VARLIK YAYINEVİ
Ankara caddesi, İstanbul

BİRKAÇ SÖZ

İstanbul ve fetih yerine yazılmış eski ve yeni en güzel şiirleri Fethin 500. yıldönümünde okuyucularımızın eline toplu bir şekilde vermek maksadiyle meydana getirilen bu küçük cilt eksiksiz ve hatasız olmak iddiasından uzaktır.

Şairlere verilen yerlerde nisbetsizlikler, gözümüzden kaçmış güzel şiirler bulunabilir. Okuyucularımızın bu hususta ikazları çok makbule geçecek ve eserin yeni bir baskısında gözönünde tutulacaktır.

Varlık Yayınları, Sayı 173
İstanbulda Yeni Matbaada basılmıştır
Mayıs, 1953

MERKAD-İ FÂTİH'İ ZİYARET

Her gûşesinde dehrin nâm-ı beka-nisarın,
Şâyestedir denilse âlem senin mezarın.

Kaldın cihanda bir an, her ânın oldu bir devr,
Mülk-i ezeldi gûya tahtında hem-civarın.

Sensin o padişeh ki bu ümmet-i necibe,
Emsâr bahşişindir, ebhâr yadigârın.

Meydan-ı harbi kıldın sen taht-gâh-ı şevket,
Leşgerdi hep müsellâh etbâ'-ı bîşümarın.

Sen cism idin fenâyab, ol ruh-ı câvidânî,
Düştün cüda sen amma, bâkîdir iştiharın.

Ettin muvahhidiyne mülk-i cihad-ı meftuh,
Sulh oldu anda câri ferman-ı feyz-barın.

Mazi, o perde-i gayb ükşade-i huzurun,
Ati, o râh-ı muzlim âmâde-i güzarın.

Tevhid idi meramın islâm ile enâmı,
Birleşti ol uğurda ilminle iktidarın.

Beyt-i Hüdaya konmuş câhın metaf-ı eslâf,
Durmuş başında bekler bir kavm türbedarın.

Tâkında müncelidir hep beyyinat-ı ma'na,
Esrar-ı lemyezelden masnu' olan bu dârın.

Bir maksada ederdi seyf ü kalem teveccüh,
Ahkâmına uyardı kanunu rûzigârın.

Şemşîr kuvvetinde hâmendi lerze-bahşâ,
Mu'cizdi misl-i hâme şemşir-i hud'a-kârın.

Okşardı zülf-i yârı tedbir-i âdilânen,
Çarpardı fikr-i hasma takrir-i dil-şikârın.

Her şaha böyle tâli', yar olmaz ey şehenşeh,
Nâdir gelir nazîri bir böyle şehriyarın.

Bir dem yüzün gülünce âlem bahar olurdu,
Misl-i küsûf her câ zâhirdi iğbirarın.

Yoktur senin gurubun ey neyyir-i maali,
Var şu'le-i dehadan bin necm-i tâbdarın.

Bir mecma'-i siyaset buldun ukule çesban,
Tâban ufuklarından ecza-yi târmârın.

Ervah-ı mü'minindir encüm kadar meşâil,
Bâlâ-yı türbetinden tenvir eder kenarın.

Sen muhrik-i fitendin ey âteş-i celâdet,
Söndün nihayet amma berk oldu her şeraın.

Mehd-i vücudu oldun bir çok nevadirin sen,
Hâkinden oldu nâbit esbabı kârzârm.

Bir yıldırımdı niyzen peyveste ka'r-ı hâke,
Bir burc-ı hak-nümadır ermiş göğe menârın.

Bâb-ı necatı sensin ey Fâtih eyliyen feth,
Miftâh yaptı ancak cedd-i büzürk-vârın.

Her dem sana açıktır ebvab-ı arş-ı rahmet,
Türbendir en azîmi feth ettiğin diyarın.

Gösterdiğin maali ehrâmdır müselsel,
Kûhsârlar umumen bâlîn-i ihtizarın.

Perverdigâra nâzır bünyad-ı serbülendi,
Sâfillerin elinde tâbut-ı pür-vekarın.

İster idin ki olsun düşmenle yâr yekdil,
Devran idi rakib'in, Allah idi nigârın.

Tahtın getirdi bir dem umkiyyeti kıyama,
Eyler rükûa da'vet ulviyyeti mezarın.

Her gün ederdin ihya bir başka cilve-i akl,
Bîhuş-i hâletindi erkân-ı hûşyarın.

Hâlâ dahi ukulün serhaddidir geçilmez,
Seyl-i dümû' birle mahsur olan cidarın.

Âguş-ı mâderîden hâk-i vatan eazdir.
Andan daha muazzez bir nûrdur gubarın.

Ser-pençe-i kazadan bîfark idi deminde,
Zeyl-i rızayı sarmış bâzu-yi zîmedarın.

Titrerdi secdegâhın oldukça sen cebin-sây,
Hâlâ gelir zeminden tekbir-i zâr zârın.

Her azmin eylemişti tefsir-i âyet-i Hak,
Zâhirdi nâsiyende âsarı çâr yârın.

Seyyare-i vatandır ardınca peyk-hârın,
Eyler tavâf her sû ruh-i fütûh-kârın.

Sen yattığın döşekte bisterdi gülle-i tûp,
Tufan-ı hun ü âteş gülzar-ı nev-baharın.

Eyler bu dem başında leyl ü nehâr mânend,
Teşkil-i nur u zulmet sayen ile çenarın.

Kılmış tulû' yerden gözler bu inkılâbı,
Bir devrdir mücessem destâr-ı hun-nisarın.

Kahhar-ı müntekimden hiç kalmadı mehafet,
Senden biz eyleriz havf, ahzet gelüp de sarın.

Açtı sana cenâhın cânân-ı sermediyyet,
Etti anı derâguş cân-ı cihan-sipârın.

Ecr-i azîm-i vasfın kaydinde Hâmid ey Şah,
Kıl bu sevabını sen afv ol günah-kârın.

Medhinde şairane ilhâmlar gerektir,
Ta'rifi yerde bitmez arşa çıkan kibarın.

ABDÜLHAK HAMİD

(İlham-ı Vatan)

DIVAN ŞAİRLERİNDE

İSTANBUL

İSTANBUL KASİDESİNDEN

Bu şehr-i Sitanbûl ki bî-misl ü bahâdır
Bir sengine yekpâre acem mülkü fedâdır

Bir gevher-i yekpâre iki bahr arasında
Hurşîd-i cihantâb ile tartılsa sezâdır

Bir kân-ı niamdır ki onun gevheri ikbâl
Bir bağ-ı İrem'dir ki gülü izzü alâdır

Altında mı üstünde midir cennet-i âlâ
Elhak bu ne hâlet bu ne hoş âb ü hevâdır

Her bağçesi bir çemnistan-ı letâfet
Her kûşesi bir meclis-i pür-feyz ü sefâdır

İnsaf değildir anı dünyâya değişmek
Gülzârların cennete teşbih hatâdır

Herkes erişür anda muradına anınçün
Dergâhları melce-i erbab-ı recâdır

Kâlâ-yı maârif satılır sûklarında
Bâzâr-ı hüner maden-i ilm ü ulemâdır

Câmilerinin herbiri bir kûh-i tecelli
Ebrû-yı melek andaki mihrâb-ı duâdır

Mescitlerinin herbiri bir lücce-i envâr
Kandilleri meh gibi lebrîz-i ziyâdır

Serçeşmeleri olmada insana revanbahş
Germâbeleri câna sefâ, cisme şifadır

Hep halkının etvârı pesendîde vü makbûl
Derler ki: «Biraz dilberi bîmihr ü vefâdır.»

Şimdi yapılan âlem-i nevresm-i sefânın
Evsâfı hele başka kitâb olsa şezâdır

Nâmı gibi olmuştur o hem sâ'd, hem âbâd
İstanbul'a sermaye-i fahr olsa revâdır

Kûhsarları, bağları, kasrları hep
Gûyâ ki bütün şevk ü tarap, zevk ü sefâdır

İstanbul'un evsâfını mümkün mü beyan hiç
Maksût hemen sadr-ı keremkâra senâdır

NEDİM

(Türk Klâsikleri, sa. 3)

ŞARKI

Yine bezm-i çemene lâle fürüzan geldi,
Müjdeler gülşene kim vakt-i Çirâgan geldi;
Bülbül âşüftelenüp bezme gazel-han geldi,
Müjdeler gülşene kim vakt-i Çirâgan geldi

Çıkıp ikbâl ile gülzâra şehenşâh-ı cihan
İltifâtiyle eder gülleri şâd ü handan,
Lâlezâra gelir elbet yine sultan-ı zaman
Müjdeler gülşene kim vakt-i Çirâgan geldi

Seyr olup raksı yine dilber-i mümtâzların,
Yine âfâka çıkar nâleleri sâzların,
Câna âteş bırakır şu'lesi âvâzların,
Müjdeler gülşene kim vakt-i Çirâgan geldi

Ney ü santûr ü rüâb ü def ü tanbûr ile çeng
Nağme-i bülbül ü kumrîye olup hem-âheng
Pür eder âlemi şevk ü tarab ü rengâreng
Müjdeler gülşene kim vakt-i Çirâgan geldi

Can-fezâ, turre-i hûban gibi zülf-ü sünbül
Dil-küşâ, nazm-ı Nedimâ gibi ruhsâre-i gül
Dün gülistanda işittim ki der idi bülbül
«Müjdeler gülşene kim vakt-i Çirâgan geldi.»

NEDİM

(Türk Klâsikleri, sa. 3)

ŞARKI

Vasf-ı hüsn ü behçeti bir vech ile gelmez dile
Gel Şeref-âbâdı gör şevketli hünkârım hele
Anlaşılmaz hak bu kim ârâyişi takrîr ile
Gel Şeref-âbâdı gör şevketli hünkârım hele

Her nefes âb ü havâsı câna canlar katmada
İntisâbınla cihâna nâz ü nahvet satmada
'Kangı gün teşrif eder şâhım' deyü cân atmada
Gel Şeref-âbâdı gör şevketli hükârım hele

Âni ziynetlerle bünyâd etti sadr-ı a'zamın
Tâ ki açılsın temâşâsiyle tab'-ı ekremin
Lûtf ü ihsan kıl dirîg etme efendim makdemin
Gel Şeref-âbâdı gör şevketli hükârım hele

Ben kulun sordum Nedîmâdan anın evsâfını
Vasf ü medh etti be-gâayet tarhını eşrâfını
Rûha teşbih etti hattâ havâ-yi sâfını
Gel Şeref-âbâdı gör şevketli hükârım hele

NEDİM

(Türk Klâsikleri, sa. 3)

ŞARKI

Andırır Kasr-ı Cinânı bu dil-i nâ-şâda
Nice akmaya gönül su gibi Sa'd-âbâda
Düşürür Kevseri ol havz-ı dil-ârâ yâda
Nice akmaya gönül su gibi Sa'd-âbâda

Sürmeli gözlü, güzel yüzlü gazâlan anda
Zer kemerli, beli hançerli cüvânân anda
Bâ-husus aradığım serv-i hırâmân anda
Nice akmaya gönül su gibi Sa'd-âbâda

Görüp ol tarh-ı dil-ârâyı Nedim-i şeydâ
Vasfını eyler iken levh-i sipihre imlâ
Dedi bu mısraı bir şâir-i pâkize-edâ:
Nice akmaya gönül su gibi Sa'd-âbâda

NEDİM

(Türk Klâsikleri, sa. 3)

GAZEL (Kâğıthane)

Mahşer olmuş sahn-ı Kâğıthane dünya bundadır
Cennete dönmüş güzellerle temaşa bundadır

Bu da bir gündür kıyametten nişanı âşikâr
İşte gör ol âfitab-ı âlem-ârâ bundadır

Dilberin bâlâ bülendi âşıkın üftadesi
Bir yere gelmiş bugün a'lâ vü edna bundadır

Anmasın Sûfî dahi kesrette vahdet âlemin
Yârı tenha onlıyan uşşak-ı şeyda bundadır

Cümleden ol gûne sermestan-ı sahib-hâlden
Nef'î-i şûride-i bibâk-i rüsva bundadır

NEF'İ

(V. Mahir, Divan Şiiri Antolojisi)

HAYRİYYE'DEN

İlm ile ma'rifete cay-i kabul
Olmaz illâ ki meğer İstanbul

Olmağa mîvehor-i bağ-i hüner
Olmaya şehr-i Stanbul kadar

Etsün İstanbul'u Allah ma'mur
Andadır cümle maâli-i umur

Mevlid ü menşe-i erbâb-ı himem
Terbiyet-hâne-i esnaf-ı ümem

Her kemal anda bulur mi'yârın
Her hüner anda görür mikdarın

...Ne kadar âlemi devr etse sipehr
Bulmaz İstanbul'a benzer bir şehr

Nakş ü tasvîr ü hutut ü tezhîb
Hep Stanbul'da bulur zinet ü zîb

Ne kadar var ise eksam-ı hüner
Hep Stanbul'da bulur revnak ü fer

Hüsn ile görmek ile müstesnâ
Anı aguşuna çekmiş deryâ

...Her ne şey hatıra eylerse hutur
Anda âlâsının âlâsı olur

...Ana mânend olamaz şehr ü diyar
Olmaz anın gibi bir cây-i karar...

NABİ
(Türk Klâsikleri, sa. 19)

DİVAN ŞAİRLERİNDEN BEYİTLER (*)

Dilrübâlarla aceb kesreti var her yolun
Geçemez hûblarından gönül İstanbul'un

BAKİ

Serv-kaametler iki yanın alurlar yolun
Râh-ı gülzara döner yolları İstanbul'un

BAKİ

Şehr-i Stanbul ise ma'rûf-ı âm
Her ne mürâd eylesen anda tamam

Hâtırına her ne iderse hutûr
Anda müheyyâ bulunur bîkusur

Zâhide esbâb-ı salâh u sedad
Fâsika sermâye-i fisk u fesad

NABİ

Bilen hâk-i Stanbul'dur rüsûm-ı şîve vü nâzı
Kenârın dilberi nâzik de olsa nâzenin olmaz

NABİ

(*) Bu beyitler Türk Dili'nin 20. sayısında çıkan Agâh Sırrı Levend'in değerli yazısından alınmıştır.

Şehr-i Stanbul'un ne güzel merdümânı kim
En sâde-levhı nâzik olur nükte-dan olur

NABİ

Korkarım cennette de uşşak rahat bulmaya
Öğrenirse şîve-i hûban-ı İstanbul'u hûr

Şeyhülislâm YAHYA

Ko kafes nâlesini nağme-i pey-derpeye gel
Rayegân dinliyelim bülbülü İstinyeye gel

Şeyhülislâm YAHYA

Ey sabâ gördün mü mislin bunca demdir âlemin
Püşt ü pâ urmaktasın İran'ına Turan'ına

Ey felek insâf ey mihr-i cihân-ârâ aman
Bir nazîri var ise söylen konulsun yanına

Ben de bilmem böyle rûh-efzâlığın aslın meğer
Hızr tohm-ı ömr-i câvid ekti nahlistânına

NEDİM

Ab ü hâkinde nedir bu hâlet
Ya hevâsında ne bu hâsiyyet

İşte iklim-i nezâkettir bu
Menşe-i zevk u terâvettir bu

FAZIL

Şehr-i hoş-âb ü hevâ ya'ni Stanbul ki eğer
Tarhını görse bihişti unuturdu âdem

NERGİSİ

Bir meh-i Ken'an-ı hûban içre eyle ihtiyar
Sanma kim şehr-i Stanbul içre **Y**usuf kahtı var

CEMALİ

İki bahr eylemiş o şehri penâh
Biri Bahr-ı Sefîd ü biri Siyah

Bir civandır o şehr-i meh-peyker
Kuşanur sûrdan gümüş hancer

Kurşun örtülü kubbeler yer yer
Yelken açmış gemilere benzer

Taşlıcalı YAHYA

Değil berf üstüne çil akçe saçtı erbain içre
Stanbul'un felek ta'zîm-i şânın eyleyüp icra

SAMİ

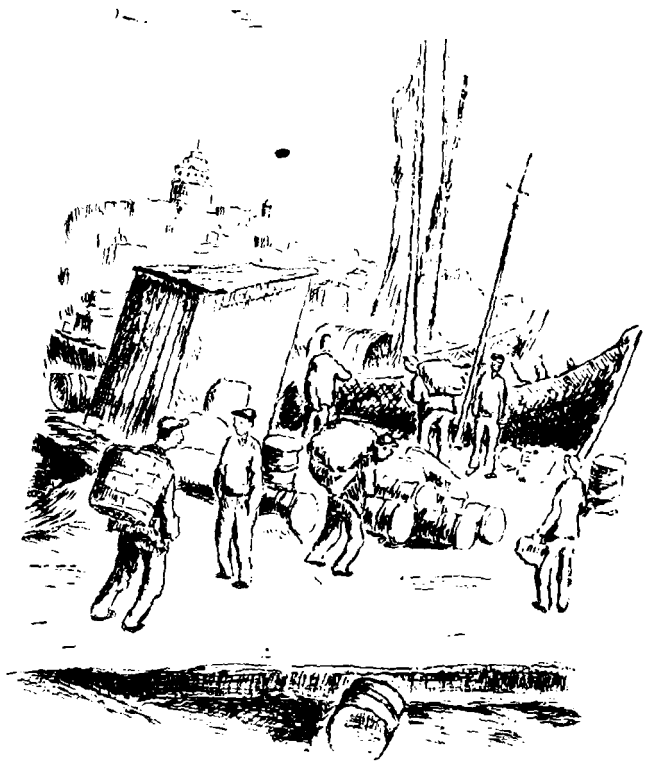
Stanbul cümle âlemden ibaret başka âlemdir
Acem nısf-ı cihan ta'bir ider gerçi Sıfahân'e

Beşiktaş'ın olursa mün'akis tasvir-i dilcûyu
Olur seng-i hacâletle şikeste âyine-hâne

VEHBİ

FETİH VE FATİH

ÜZERİNE ŞİİRLER

FATİH'İN GEMİLERİ

Bir sabah ferman ile uyandık İstanbul kıyılarında
Bir sabah duyuldu Sultan Mehmet:
— «Gemilerim karadan yüzdürülsün»
Dağlar taşlar inledi:
— «Emret»

Kızaklarla yarıldı yer, ufuklarca,
Saçıldı zümrüt köklere, gümüş böceklere merhamet
Acayip pınarlardan, meçhul koruluklardan geçtik,
Zamanımızla durdu iki yanda,
Geçmiş devirler sed sed.

Çektik süslü kadırgaları binlerce kişi,
Morarmış omuzlarımızda sanki bir demet.
Sanki bahçeler genişliyordu kopardıklarımızla,
Sanki bizimle yürüyordu,
Kısmet.

Balta gürültüleri değil, kazma sesleri değil,
Masallarca bir cümbüş yapıyordu arzu ve kuvvet.
Tarihin bir musiki gibi aktığı yerde,
Sustu bütün ormanlar, bütün kuşlar;
Civarda bir dehşet.

Rüzgâr esmeden, karanlık ilerlemeden,
Vardı yelkenlerimizde simsiyah bir hareket.

Uzaklıklar uçuşuyorlardı. Bismillâhlarla,
Yere büyük bir güç ekiliyordu;
Vardı ellerimizde bereket.

O fecir vakti nasıl doluydu içimiz,
Akıyordu güneşten nesil nesil akıbet.
Bir yeni imanla büyüyorduk, eskiler üstünde,
Ne kadar canlıydık,
Bütün insanlara nisbet.

Gıcırdıyordu filikalar, azametten, yağlı yollarda,
Asırlardan asırlara davet.
Biz İnsan kardeşlerinin denizler aşan oyunu önünde,
Cümle hayvanlar çığrışıyorlardı, etraftan
Saadet saadet.

İlk defa, bu koca dünyada ilk defa,
Bir şey aşikâr oluyordu bütün milletlere ibret.
Tabiat üzerinde açan kuvvet gülü;
Allahın toprağı geçit veriyordu,
Türkün koluna hürmet.

İniverdik Halic'in kıyısına, bir seher,
Yarattı altın mucizesini geceler süren gayret.
Bir zaferin yeni bir devir açan parıltısında,
Alın yazısını yazıyordu,
Sultan ve Devlet.

İniverdik uyumuşların önüne, karadan, gemilerle,
Kesildiler serapa nur, serapa hayret.
Açıldı onlara Doğudan,
Bize Batıdan,
Ebediyet.

Fazıl Hüsnü DAĞLARCA
(İstanbul, Fetih Destanı)

SANCAKTAR

Gürz ayaklı
Kalkan elli.
Sancaktar olduğu
Sancak duruşundan belli.

Kavuğundan palasına dek,
Bir besmele, bir rüzgâr.
Ağır yeniçeri gibi,
Hafif sipahi kadar.

Sancağı kızıllaşır gittikçe,
Şahadet şahadet yasından.
Canlar felekten geçer,
Nağrasından.

Daha yaşadığından mıdır ne,
Saçı sakalı daha gür.
Fatih bile kaybolur manzaradan,
O, görünür.

Dağ inanmamış, derya inanmamış,
İnanmış o.
Dağ düşer, derya düşer,
Sancaktar düşmez.

Fazıl Hüsnü DAĞLARCA
(İstanbul, Fetih Destanı)

FETİH AYDINLIĞI

Hem kısaydı Ayasofya tekbir seslerine,
Dardı hem.
Hava bir yeşille bismillâh gibiydi,
Gökyüzü bir bahardı hem.

İhtiyar yeniçerim öpmüştü İstanbul toprağını,
Duymuştu lezzetini yerzünün.
Nesilleri mesteden bir aşk ki ardında,
Bir cihan vardı hem.

Uyumuştu yedi tepe hudutsuz,
Kaderin parıltısında.
Kaderin parıltısından,
Uyanmış kadardı hem.

Geçmişin karanlığı dağılmıştı sultanla kul arasında,
Bir kardeşlikle can üzre.
Artık alev değildi eğilen insana karşı,
Saraylardı hem.

Sonsuzluğun saltanatından,
Kuvvetle adaletle denizler kadar;
Söylerdi vaktini Fatih dalgalara,
Duyardı hem.

Fazıl Hüsnü DAĞLARCA
(İstanbul, Fetih Destanı)

AĞARAN İSTANBUL

Gök urmuş.
Tepelere.
Gök urmuş duman duman.
Deli vaktin akışı
Aydınlıkta uzakta
Deli vaktin akışı
Surlar üstü bir yüce yaşamakta.

Hepsi büyük
Beyazların alların.
Hepsi büyük
Türklerde gönüllerde düzlerde.
Gece mi ne yeniçerim
Varlığın ardı ışık.
Gece mi ne yeniçerim
Dua ile dağ karışık.

İçeri
Yalnızlığında, ateşin.
İçeri
Zamandan sesten, acılarla süslerle.
Yitirmiş kullarını
Düşüncesi devirlere kapanık
Yitirmiş kullarını,
Mermer, yanık.

Atlar gürzler kılıçlar toplar,
Uyumuş ak uykusunu
Atlar gürzler kılıçlar toplar,
Uyanmış ak uykusundan:
Toprakta besmelesi
Bir ulu kurtuluşun
Toprakta besmelesi
Suyun ağacın kuşun.

Fazıl Hüsnü DAĞLARCA
(İstanbul, Fetih Destanı)

MEHMET BİR TEPENİN ÜZERİNDE...

Mehmet seyrediyordu;
Tarihin dalgın bakışlarına denk,
Denizin ağır ağır sallanışını,
Toprağın sabahın elinde kımıldanışını
Seyrediyordu...

Mehmet düşünüyordu;
Baharın büyük şafaklarına karşı,
Bizans'ın perişan bayraklarına karşı.
Osmanoğullarının azametiyle yükselmiş
Beyaz küheylân üstünde,
Al çizgilerle düşünüyordu...

Mehmet seviniyordu;
Talihin kendisine bahşettiği cenge.
Gökte bulut bulut, toprakta başak başak
Titreyen, gülen, mavileşen renge
Seviniyordu...

Arif Hikmet PAR
(Varlık, sa. 392)

BİZANS GÖRÜNDÜ KARŞIDAN

Geldik surlar önüne,
İçimizde garip bir sevinç.
Bizans düşecek zar kollarımıza,
Tadmamışız vuslâtın tadını böyle hiç.

Yedi tepe kardeş kardeş gülümser.
Bogaz'ın mavi rüzgârları,
Bir esinti sarhoşluğu içinde
İstanbul sizin der.

Elbet bizim olacak İstanbul,
İnanmışız.
Denizlerden, dağlardan, ovalardan gelen
Bir nurlu bahar içinde yıkanmışız.

Temiz ellerimizde açacak,
İstanbul çiçek çiçek.
Şimdi surlar önünde dalgalanan bayrak,
Yarın Bizans göklerine yükselecek.

Arif Hikmet PAR
(Varlık, sa. 394)

OTAĞI HUMAYUN GELİYOR

Orman mı yanıyor, dağlar mı?
Bu ne kızartı geceleyin.
Ben diyeyim yıldızlardan bir ordu;
Siz, güneşler toprağa indi deyin.

Meğer Sultanım gelirmiş Edirne'den;
Yedi cihan selâma durmuş.
Baharın yeşiline, dağların moruna:
Alayın alı vurmuş.

Sefer kuşları göklerde;
Alı al, moru mordu.
Siz, güneşler toprağa indi deyin;
Ben diyeyim yıldızlardan bir ordu.

Arif Hikmet PAR
(Türk Dili, sa. 20)

SELÂM SİZE

Yedi tepeden selâm size, yeniçerilerim.
Selâm size, Rumeli'den, Anadolu'dan.
Murad-ı Hüdavendigâr dilince.
Yıldırım Beyazıt'ın kavlince,
Selâm, Kosova'dan, Niğbolu'dan.

Cetlerin kahraman yıldızları parlasın.
Ak alınlarmızda, pâk ellerinizde.
Çiniler gibi, fanuslar gibi, kubbeler gibi,
İlâhi bir neşe yansın gözlerinizde,
Ak almlarmızda, pâk ellerinizde.

Aşk ile, şevk ile yürürsünüz,
Kardeş kavgaları uzak sizden.
Cenge susamış gönüllüsünüz,
Belli, rüzgâr gibi gidişinizden.

Arif Hikmet PAR
(Türk Dili, sa. 20)

BİZANS'IN ÇEVRESİNDE FETİH GECESİ

"Ahşam olup felek ordusunda nücûm-i münevverden hezârân şem-'i ziya-küster zuhur idicek Ordûy-ı Hümâyunda dahi şenlikler ve şâdilikler suretin gösterüp âmme-i leşger çadurlaru önünde firâvân şem'ler yakup her kûşeden tehlîl-ü-tekbîr âvâzı göklere direk direk oldu."

Tâcüttevarih

Seni gördüm düşümde dün gece,
Sen, Türkmen atı üstünde bir hayâlet;
Yirmi bir yaşının cihangiri,
İkinci Sultan Mehmet.

Seni gördüm düşümde devletlim!
Dar geldi gönlüme koca dünya.
Üstüme iki şahin indi gözlerinden,
Gelgelelim yürek ister bakmıya.

Nedir Bizans'ı tutan bunca yüzyıl,
Bu surlar, bu kaleler mi?
Dağlardan yüzdürüp yetmiş pâre gemi,
Yedi iklim öteden geldik buraya.

Baktım da fetih cümbüşünde bizim ordu.
Bizans'ın çevresinde gece.
Gözlerimi kör edercesine beyaz
Bir «mum donanması»yla yanıyordu.

Baktım da yanıma - yöreme,
Bu yiğitler şehid olmıya hazır gibi.
Alevin yalazı vurmuş yüzlerine,
Bakır gibi.

Ak - Şemsettin derler bir veli,
Yıldız olur ışır, yel olur eser.
Bütün ruhu, bütün hayatı fethin,
Sayesinde şehitler bizimle beraber.

Söndü bütün ışıklar gece yarısı,
Ansızın karanlıkta birisi,
Sarışın bir hayal, genç irisi
Sokuldu yanıbaşıma.

Baktım, bu benim ağabeyim,
Çakır gözleri sıcak bir yeniçeri.
Yeniden ölmek için ölüme aldıran kim!
Zorlamaya gelmiş bu kaleleri.

Uyandım sabahın erinde,
Bir garip yıldız üzerinde
Kaldı Bizans eski fetih gecelerinde..
Hayata hazırlanıyor bizim İstanbul..

Mustafa Şerif ONARAN

(Varlık, sa. 394)

ULUBATLI HASAN

Sur sur üstüne
Zincir zincir üstüne
Uykusuzdu Bizans
Keskin atıcıları
Burçtaydı
Sönmiyen ateşleri dışta
Çelik ordusu içteydi
Yedi tepenin varlığı
Her çetin saldırışı kıracak
Güçteydi.
Yalnız Ulubatlı Hasan'a dayan'madı
Koca Bizans
Fâtih'in o eşsiz eri
Sardı şehrin beline çenberi
Yerleştirdi topları mevzilere
Götürdü karadan gemileri
Deldi suru
Soktu başını delikten içeri
Karıştı gitti ama sonunda
Destanı sönmedi onun bugüne dek.
Ulubatlı Hasan
Bu yiğitler yiğidi
Ün alır tarihimiz boyunca
Mutlu günler görmüşüz bunca
Gitmişiz ötelerden ötelere
Katmışız sesimizden ses
İzimizden iz
Göl olmuş uzun zaman bize Akdeniz
Fakat İstanbul kadar
Hiçbirine sevinmemişiz...

Oğuz Kâzım ATOK
(Türk Dili, Sa. 9)

MEHMET

Gönlümü böldüm ikiye;
Biri cenge, biri bilgiye!..
Gezerim Manisa ormanlarında;
Gözüm ceylân sürülerinde.
Yeni bilenmiş bir kılıç gibiyim
Gücüm kuvvetim yerinde!..

Aydınlık içinde gönlüm, apaydınlık
Gölgeye olsun yok tahammülüm.
Gözlerim görmeye alışık;
Yenilik, yücelik, ışık!..
Yiğitlik atamdan aldığım miras

Bilgi kazancım!..
Gencim yirmi üçe varmamış yaşım
Gencim gencim ama;
İlmin piri Ak Şemsettin arkadaşım!..

Atım gezer Manisa ormanlarında,
Gönlüm, şahin misali
Uçar Bizans sûrlarında!..

İbrahim MİNNETOĞLU
(Türk Dili, sa. 20)

İSTANBUL SEVGİSİ VE ÖZLEMİ

Forma 3

İSTANBUL

Seni görüyorum yine İstanbul,
Gözlerimle kucaklar gibi, uzaktan,
Minare minare, ev ev,
Yol, meydan.

Geliyor Boğaziçi'nden doğru,
Bir iskeleden kalkan vapurun sesi.
Mavi sular üstünde yine
Bembeyaz Kızkulesi.

Bir yanda serin sabahla beraber,
Doğduğum kıyılar: Beşiktaşım.
Baktıkça hep semt semt, yer yer,
Beş yaşım, on beş yaşım, ah yirmi yaşım!

Durmuş bir tepende okuduğum mektep,
Askerlik ettiğim kışladır ötesi.
Bir gün, bir kızını benim eden
Evlendirme dairesi.

Benim de sayılmaz mı oralar?
Elimi tutar iki yanımdan,
Babamın yattığı Küçüksu,
Anamın toprağı Eyüp Sultan.

Önümde açık kollariyle Boğaz,
Çengelköy'den aktarma Rumelihisarı.
İstanbul, İstanbl'um benim,
Kadıköy'ü, Üsküdar'ı.

Gün olur, Köprü ortasında durur,
Anarım Adalar'da çamların uykusunu.
Gün olur, Beyoğlu'nu özler içim,
Koklamak isterim Tünel'in kokusunu.

Bulut geçer üstünden,
Gemi gelir yanaşır,
Bir eski türkündür, kulağıma fısıldar:
«İçi dolu çamaşır»

Göğünde tanıdım ayın ondördünü,
Kırlarında bilirim baharı,
Her şey, içimde her şey,
İstanbul yadigârı.

Bir daha görüyorum seni dünya göziyle,
Göğün hep üstümde, havan ciğerlerimdedir.
Ey doğup yaşadığım, yerde her taşını
Öpüp başıma koymak istediğim şehir!

Ziya Osman SABA

(Varlık, sa. 383)

BİR GÜN İCADİYEDE

Bir gün İcadiye'de veya Sultantepe'de,
Bir beste kanatlanır, birden olduğun yerde
Bir kâinat açılır, geniş, sonsuz, büyülü,
Bu günün rüzgârında yıkanan mazi gülü
Dağılır yaprak yaprak hayalindeki suya
Bir başka gözle bakarsın ömür denen uykuya

Belki en hulyalısı duyduğun masalların
O şafak saltanatı korularda dalların
Her ufku tek başına bekleyen eski çamlar
Bir sır gibi ömründen sızdırılmış akşamlar,
Ardıçla kestanenin her yıllık macerası
Harap mezarlıklarda ölülerin duası
Gelir ve tekrar doğar ölmüş sandığın aşka
Anlarsın ölüm yoktur geçen zamandan başka.

Ahmet Hamdi TANPINAR

(Aile, sa. 10)

İSTANBUL'U DİNLİYORUM

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı
Önce hafiften bir rüzgâr esiyor;
Yavaş yavaş sallanıyor
Yapraklar, ağaçlarda;
Uzaklarda, çok uzaklarda,
Sucuların hiç durmayan çıngırakları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Kuşlar geçiyor, derken;
Yükseklerden, sürü sürü, çığlık çığlık.
Ağlar çekiliyor dalyanlarda;
Bir kadının suya değiyor ayakları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Serin serin kapalı çarşı;
Cıvıl cıvıl Mahmutpaşa;
Güvercin dolu avlular.
Çekiç sesleri geliyor doklardan,
Güzelim bahar rüzgârında ter kokuları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Başında eski âlemlerin sarhoşluğu,
Loş kayıkhaneleriyle bir yalı;
Dinmiş lodosların uğultusu içinde
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Bir yosma geçiyor kaldırımdan;
Küfürler, şarkılar, türküler, lâf atmalar.
Bir şey düşüyor elinden yere;
Bir gül olmalı;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Bir kuş çırpınıyor eteklerinde;
Alnın sıcak mı değil mi, biliyorum;
Dudakların ıslak mı değil mi, biliyorum;
Beyaz bir ay doğuyor fıstıkların arkasından
Kalbinin vuruşundan anlıyorum;
İstanbul'u dinliyorum.

Orhan VELİ

(Bütün Şiirleri)

İSTANBUL TÜRKÜSÜ

Kasımpaşa kıyıları tersane
Bir kız sevdim alimallah bir tane
Herdem sevdalıya kız mız bahane
Top çiçeğim deste gülüm
Canım İstanbullum
Aman aman bahane

Gittim baktım şıkır şıkır Balıkpazarı
Üç tek attım sarhoş oldum ayak üzeri
Üç doluya üç tanecik badem şekeri
Top çiçeğim deste gülüm
Canım İstanbullum
Aman aman badem şekeri

Oktay RIFAT
(Varlık, sa. 326)

İSTANBULU DÜŞÜNDÜM

Efkâr mısın nesin? Bu akşam
Üstüme varma benim.
Ağız tadiyle içeyim dedim,
Şuraya efendice geldim.

Bir ince sırça gibi kalbim
Nice aşklar yüzünden örselenmiş.
Hüzünlü şiirler yazdımsa,
Eskidenmiş.

Göğüs giçirmeyin boşuna,
Nedenmiş kendinizi telef etmeniz!
Bir şarkı söyleyin yetişir,
İşten değil efkârı def etmeniz.

Akşamlar sıcak-sıcak esiyordu
Şu kış-kıyamet günlerinde.
O şarap yayıldı mı kalbinize,
Seversiniz günün birinde.

Ben mi kaldım sevgiyi öğretecek!
Hepinizin bildiği gibi;
Bir hayâle bırakın kendinizi,
İçinizden geldiği gibi.

Bilirim neleri özlediniz.
Gözünüzün yumulmasına bakar.
Yeşeren çimenlere uzandık yüzükoyun,
İçimize dal-budak salmış bahar.

Bilirim neleri özlediniz,
Hâtırası mest eder bizi, değil mi?
Bir kız vardı, diye düşünüyorum,
İnsanı ağlatacak kadar samimi.

Duman-duman yaklaşıyor İstanbul,
Bir gariplik çöküyor üstüne hemen,
Kimmiş o kendiyle yetinen!
Tanrımız bile yalnız değil.

Efkâr mısın nesin? Bu akşam
Üstüme varma benim.

Ağız tadiyle içeyim dedim,
Şuraya efendice geldim.

Mustafa Şerif ONARAN

(Varlık, sa. 392)

BEN BİR KÖYDE GÖZLERİM İSTANBULDA

Ekspres gibi geçiyor güzel günler
Üstümüzden.
Tutup kaçırdığımız bir şarkı gibi
O şehir geçiyor yangın gibi
Geçiyor gönlümüzden.

Basacak mıyız o şehrin kaldırımlarına yeniden?
Bir dost görüp öpüşmek arzusuyla dolu;
Caddelerin denizine dalmanın sarhoşluğu
Vitrinler yakıp donatacak mı uykumuzu?

Bulutlar gibi kalender, sâkin
Dalacak mıyız o şehrin gürültüsüne?
Yağacak mıyız kütür kütür
Apartmanlar üstüne?

Fakir dostlarla elele, şen kadınlarla kolkola
Yağmur altında saçımız elektrikle dolu
Islığımızda sonsuz şarkısıyla Anadolu
Sinemalar mahşer, insanlar mesut, kadınlar mis kokulu
Bir tramvay sahanlığından yıldızlara doğru
Salacak mıyız en güzel kahkahayı?

Yıllardan bir sulh yılı, aylardan mayıs ayı
Boş verip geçim derdini, hasreti, karasevdayı
Alnımızda serin geceyi sulayan arzu çağlayanı
Alacak mıyız koynumuza en yosma şarkıyı?
Salacak mıyız gökyüzüne en deli kahkahayı?

Şinasi ÖZDENOĞLU
(Varlık, sa. 316)

PUL PUL

Yedi tepeye kurulmuş
Pul pul
Gümüş gümüş balıkları
Pul pul
Işıktan sudan örülmüş
Canım İstanbul

Bedri Rahmi EYÜBOĞLU

İSTANBUL İÇİN

Aç koynunu ey İstanbul
Aç koynunu ben geldim
Hasretim çok, sevdam büyük,
Efkârım ayakta.
Nasıl gittik nasıl geldim
Hâlimiz bu
Sorma nettik uzakta.
Eski günlerdeki gibi
Gene yakın gene dost gene sıcak
Gene candan olmalısın.
Garip hâli belli olmaz
Gidilir de dönülmez de.
Aç koynunu ey İstanbul
Hasretim çok, sevdam büyük,
Efkârım ayakta.

Adnan BULAK
(Bizim Şarkılar)

İSTANBUL

Anlamaz bu şehrin hasretini
Uzakta olmayanlar,
Nasıl içi yanar insanın
Bir avuç yosun kokusu,
Bir şadırvan ve iki güvercin için.
Ve nasıl düşünür arşın arşın,
Karış karış
Sokaklarını.
Her yanı ayrı bir telâş,
Ayrı bir huzur taşır
İstanbulun..
Bir ana türküsüdür insana
Kurşunilik arasından süzülen
Vapur sesleri..
Nasıl da insanın içini sarar,
Damla damla,
Akşam oldu mu o koyu, ılık,
Ve o kadar dost bir hüzün...
Dertli değil, acı değil -
İşıl ışıl, ılık ılık bir hüzün.

Ya sandallar, balıkçılar?
İstanbulun iki tanedir mehtabı
Boğaziçinde..
Say say bitmez.
Bitmez ama, gene de bir dert bürür içimi,
Kafamın içinde yaşamazsam
İstanbulu.

Filiz EREN
(Varlık, sa. 391)

İSTANBUL'UN SEMTLERİ

GÖKSU

Gönlüm ne zaman Göksu'da isterse dolaşmak
Kaplar, hemen etrafı hayâlimdeki bahçe:
Akşam, görünür güller uzaktan bana yaşmak,
Hülyalı söğüt dalları meşlâhla ferace.

Yıllarca süren şi'rini söyler korularda
Bülbülleri, ishakları bir devr-i kadim'in,
Hâlâ duyulur aynalaşan mavi sularda
Seyrettiği üç çifte piyadeyle Nedim'in...

Bir dâye sükûniyle yeder sanki bu yerde
Her sandalı bir mev'id-i sevda'ya kürekler,
Mehtap ile her madde birer ruha döner de
Her gölgede son sevgili ilk âşıkı bekler.

Kuvvet bulur avdetle düşüncem daha bir kat:
Bahçem sarışın Göksu, evim sanki Hisar'dır...
Zehrolduğu gündenberi ömrümde hakikat
Yalnız bana âlemde hayalin tadı vardır!

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL

(Boğaziçi, sa. 3)

İKİ RUBAİ

Emirgân Kahvesinden
Ön yaprağı poyrazın dirilten nefesi,
Son yaprağı ay benekli dallar kafesi.
Gök beste, deniz beste bu yaz şarkısına,
Çay rengi çınar gölgesinin kafiyesi.

Boğaz:
Kıvrım kıvrım uzar gider yol halısı,
Boncuk boncuk serpili bin bir yalısı;
Koylar, korular seren birer çerçevede,
Rengin, dile gelmiş, eleğimsağmalısı.

Cemal YEŞİL
(Rübailer)

BEYKOZ'DA

Beykoz'da dolaştım geçen akşam yapayalnız
Eşsiz Boğaz'ın gökte yanan aksine baktım;
Rüya gibi bir ülkede sakin, heyecansız,
Her insana bîgâne, ve her derde uzaktım...

Rüzgârla uğuldarken uzun neş'eli yollar,
Birlikte geçen günleri bir hüzn ile andım...
Körfez'de ağaçlar silinen ismini saklar;
Dallardaki şen bülbülü duydum, seni sandım...

Yusuf MARDİN
(Boğaziçi, sa. 2)

SARIYERDE AKŞAM

Göklerde yüzer penbe bulutlar,
Akşamla solar defne ve çamlık,
Söyler gene bir besteyi rüzgâr,
Sessiz yayılır sonra karanlık...

Hülya gibi ürpermededir su
Üstünde nakışlarla seherden..
Yollar uzanır dağlara doğru
Rüyalarımın gittiği yerden...

Yusuf MARDİN
(Yücel, Sa. 100)

HALİÇ UYANIYOR

Ağır ağır içine çekti Halic'in dibi,
Bir ipe geçirilmiş siyah balıklar gibi
Uyuyan mavnaların katran kokularını.

Dokundu sahillerde bir tezgâh için için:
İlk izleri nakşeden bir çatana Halicin
Mağrur bir horoz gibi dolaştı sularını..

Rıhtımı çizgiliyor sonsuz kırışığiyle,
Dışarda unutulmuş bir fener ışığiyle
Direklerin karşıya varan kırık hatları.

Gün, mavnadan çekilen bir iple genişliyor.
Görünmeyen böcekler çıtırtıyla dişliyor
Kuşların tünediği sırsıklam halatları...

Sabri Esat SİYAVUŞGİL
(Meşale, sa. 8)

BAĞDAT CADDESİNDE ÖĞLE

Bağlara boşaltırken suyunu, kutu kutu,
Bir bostan dolabının esneyen hayvanına
Hüzzamdan şarkı çalar beyaz bir köşkün udu.

Kuşlar ceset halinde kaldırımda uyurlar,
Sıra sıra dizilir yolun iki yanına
Eski çadırlar gibi tozlanmış ıhlamurlar.

Bembeyaz bulutlardan kaldırımlar su bekler.
Çeşmeler zannederken yola konacağını
Bir tüy bırakıp geçer sürü sürü leylekler.

Güneş, asılı kalır telgraf direğinde,
Yaz beygirin boynunda sallar çıngırağını;
Öğle, bir talikanın döner tekerleğinde!..

Sabri Esat SİYAVUŞGİL
(Meşale, sa 3)

AKSARAYDA AKŞAM

Yolun dönemecinde kaybolur son tramvay.
Cumbalara bir damar aksettiren iki ray,
Kanlı bir bıçak gibi saplanır sokaklara.

Telgraf tellerinden gelen sesleri dinler
Kör dilenci kafesler, kötürüm şehnişinler,
Akşam misafir gibi iner boş konaklara.

İçinde su yerine konmuş iki parça taş
Paslı buhurdan gibi sallanır yavaş yavaş,
Sebilin bir zincire bağlanmış bakır tası.

Ne kazanırsın yolcu böyle garipleşmeyle:
Bak, çatlamış bağrından gül bitiren çeşmeyle
Geçti alay ederek bir gazoz arabası.

Sabri Esat SİYAVUŞGİL
(Meşale, sa. 4)

HALİCİN MAVNALARI

Dinleyin, uzaklarda bugün bir inilti var:
Uzun şarkılarını dağıtıyor rüzgâra
Akşamı getiriyor sahile mavnacılar...

•

Bir ağaç gölgesinde çalarken çifte-nâra
Geliyor ağır ağır, akşam, Kâğıthaneden,
Yorgun bir vücut gibi uzanıp mavnalara..

Yelken direklerinin ucunda, güneş, neden
Benziyor o nebinin haç üstünde etine?...
Geliyor ağır ağır, akşam, Kâğıthaneden...

Yelkenler, varamadan günün nihayetine,
Yırtık bir göğüs gibi asılınca yukarı,
Direkler benziyordu nebi iskeletine..
Akşamı böyle taşır Halicin mavnaları...

Cevdet Kudret SOLOK
(Meşale, sa. 1)

YEDİKULEDE AKŞAM

Güneş vurdu başını bir kale kemerine!
Kuşlar yine bu akşam surlara otursunlar,
Baksınlar şu kocaman mahalle üzerine..

Kızıl bir aydınlıkta şaşırıp kaldı bunlar:
Ufak saksılar gibi görünüyor uzaktan,
Pencere camlarında kurutulan sabunlar...

Mademki aynı yükü sürüyecek her zaman;
Ne çıkar, çevirdiği dolabın kenarmda
Şu bostan beygirinin gözünü bağlamaktan?

Akşam, Yedikulenin gezer sokaklarında;
Kızıl bir şerit gibi yolların ucu yandı,
Güneş, yardı başını bir kale duvarında..

Bostan korkulukları sanki bir kahramandı,
Kuşlara bahsederken büyük tasavvurundan..
Sular, olduğu yerde bir defa halkalandı:

Akşam, attı kendini Yedikule surundan...

Cevdet Kudret SOLOK

(Meşale, sa. 4)

GALATA KÖPRÜSÜ

Dikilir köprü üzerine,
Keyifle seyrederim hepinizi.
Kiminiz kürek çeker, sıya sıya;
Kiminiz midye çıkarır dubalardan;
Kiminiz dümen tutar mavnalarda;
Kiminiz çımacıdır halat başında;
Kiminiz kuştur, uçar, şairâne;
Kiminiz balıktır, pırıl pırıl;
Kiminiz vapur, kiminiz şamandıra;
Kiminiz bulut, havalarda;
Kiminiz çatanadır, kırdığı gibi bacayı,
Şıp diye geçer köprü'nün altından;
Kiminiz düdüktür, öter;
Kiminiz dumandır, tüter;
Ama hepiniz, hepiniz...
Hepiniz geçim derdinde.
Bir ben miyim keyif ehli, içinizde?
Bakmayın, gün olur ben de
Bir şiir söylerim belki sizlere dair;
Elime üç beş kuruş geçer;
Karnım doyar benim de.

Orhan VELİ
(Bütün Şiirleri)

KAPALI ÇARŞI

Giyilmemiş çamaşırlar nasıl kokar bilirsin
Sandık odalarında;
Senin de dükkânın öyle kokar işte.
Ablamı tanımazsın,
Hürriyette gelin olacaktı, yaşasaydı;
Bu teller onun telleri,
Bu duvak onun duvağı işte,
Ya bu camlardaki kadınlar?
Bu mavi mavi,
Bu yeşil yeşil fistanlı...
Geceleri de ayakta mı duruyorlar böyle?
Ya şu pembezar gömlek?
Onun da bir hikâyesi yok mu?
Kapalı çarşı deyip de geçme;
Kapalı çarşı,
Kapalı kutu.

Orhan VELİ
(Bütün Şiirleri)

BOĞAZ'DA SABAH

Bitmedi rüyamda kalyon cenkleri..
Açtım kirpiğimle bir bir kepenkleri:
Gece kömürdüler, şimdi alevler
Bu sudan caddede uyandı evler;
Aksi şey... Güzel şey, sularda yanış..
Her dakka başka renk, başka kıvranış:
Şimdi Tunca, şimdi Fırat akıyor.
Yalılar, bağlanmış; hayat akıyor.
Erimiş kökleri suda gecenin..
Bu sabah.. bu sabah, bir tanrıçenin
En şık giyinişi, en şen raksıdır..
Tepe araları saksı saksıdır,
Açıyor lâle, gül, nergis, içinde:
Deniz bir tarh olmuş bu sis içinde,
Şekil belirmeden peyda olmuş renk;
Açılmamış artda yayılmış çiçek.
İlk defa seyrettim sabah bahçemi...
Kımıldandı mı ne boyalı gemi;
Sabah girişi mi, kaçış mı ondan?
Duran gemi yine, açılan liman.
İçinden tayfalar sıçradı durdu;
Tayfalar, duygular, hem ordu ordu,
Işık tanrısının —ellerinde nar—
Tahta çıkışını selâmladılar
Ve yaldızlandı hem gerçek hem yalan
Denizde ıslanıp yakmaktan kalan
Güneşin dudağı alnına değdi.
"Rabbin ruhu sular üzerindeydi";
—Hâlloluyor büyük muamma— dedim;

«Külli şey'in hay minel-ma» derim.
Sevinç tufanına boğsun bu şehri
Sudan yataktaki tuzlu su nehri..
Kuramaz çırpınan canlıya pusu:
Toprak esnemekte, gerinmekte su;
Okyanus çocuğu! İlk defa hürsün;
Ağzın istediği kadar köpürsün,
Rasgelemezsin ki yerde dengine;
Gömleklerin yelken, açıl engine,
Ya kulaç at, ya kes bileklerini;
Uzansan su öper eteklerini;
Uzatsan dalgalar elini yalar..
İçerde, dışarda bütün tayfalar
Sanki sesleniyor: "Beklemekteyiz,
Açtık yelkenleri; nerdesin Reis?".

Behçet Kemal ÇAĞLAR

(İstanbul, sa. 25)

İSTANBULU DÜN DOLAŞTIM

İstanbulu dün dolaştım
Sularından tas tas içtim.
Mirgün, Sarıyer, Kandilli
Ordan Üsküdara geçtim.

Gözlerime dolan bulut
Sıyrılıp açıldı:
Minareler, saraylar
Çeşmeler, mezarlar
Sularla çevrili
Bu engin hudut...

İstanbulu dün dolaştım
Kubbelerden sesler içtim;
O büyük aydınlık kapıdan
Başka dünyalara göçtüm.

Yüzbin atlı saf saf yürür
Mezarlıklar arasında...
Davullarla, zurnalarla
Edirnekapı'dan geçtim.

Baki Süha EDİBOĞLU
(İşaret)

BARBAROS MEYDANI

I

Biliyorum, ayıp ve mânasız
Ama peşlerinden gidiyorum
Gezmeye çıktıkları vakit
Ana kız.

Utanır da belki
Anasının sırtındaki
Yeldirmeden,
Kız bir adım önde gider
Sezdirmeden.

Beşiktaş'ta Barbaros meydanı
Sağı anıt, solu türbe
Ortası kare şeklinde,
Parkıdır yoksulların
Bilhassa yaz ayları.

Fidanların, mezarların önünde
Yontulu taşlar çepçevre.
Yer yer banklar konulmuş
Meydana dolmuş millet,
Sıra sıra oturmuş.
Ah genç kız kalbi,
Sıralara bakar elbet.

Meydanın ilersi deniz kıyısı
Karaya çekilmiş kayıklar,
İskele gazinosu yanda
Sulara dökülmüş ışıklar,
Üsküdar şu karşısı

O nemli topraklara
Ana çöker yorgun argın
Kalmış gözü arkada
Kendi ayakta kızın.

En gürültülü şarkılar
Çalarken plâkta,
Onlar orda oturur
Denize bakarlar
Avunmaya muhtaç bu gençlik
Ey kız anası ihtiyarlar,
Ey denizlerden esen serinlik.

Behçet NECATİGİL
(Çevre)

BARBAROS MEYDANI

II

O dediğim yere yaz mevsiminde
Geceleri sık sık giderdim.
Elektrik direkleri dibinde
Toplananlar yok şimdi.
Toz toprak içinde
Güreş eder çocuklar
Top oynuyanlar yok şimdi.
Kol kola gezinen genç kızlar,
Peşlerinde dolaşanlar yok şimdi.

Garip adamlar görürdüm:
İçmiştiler, müthiş.
Zayıf kadınlar görürdüm:
Bitmiştiler, bitmiş.
Kalabalık aileler
Evlerinde duramamış,
Kalkıp gelmiştiler.

O dediğim deniz kenarında
Yavaş sesle konuşan
Kadınlar otururdu.
Kahkahayla gülüşen
Genç kızlar bulunurdu.
Hovarda hoyrat itişen
Delikanlılar dururdu.

Böyle miydi o vakitler burası
Mezarların, fidanların önünde
Beşiktaşın fakir fukarası
Hava alır, eğlenir dinlenirdi.

Gece yarısına doğru
Barbaros meydanı halkı,
Evlere dağılırdı
Erkekli kadınlı.

Behçet NECATİGİL
(Çevre)

TOPHANE ŞİİRİ

Tophane dediğim bir uzun yol
İki yanı iki sıra meyhane
Yüz insan gördüm yüzü de başka
Benzetemedim birbirine.

Biri terlemiş ter kokuyor
Alacalı mendil sarmış başına
Biri kadın demiş bir akşam
Türlü işler açmış başına.

Biri çingenedir keman çalar kahvede
Biri oyuncudur zilli maşa takınır
Biri Trabzon'dan gelmiştir
Durur bakınır.

Biri kaptandır poyraz yemiş yüzüne
Marangozdur, çıraktır, demircidir.
Biri keyfimin kâhyasıdır
Biri bilmem necidir.

Biri şarkıcıdır Aile bahçesinde
İyi kızdır, namusludur.
Bir türkü söyler sarhoşluk üstüne
Gönlümüz olur.

Biri der ben vuruldum ölmedim
Hekim gelsin sarsın benim yaramı
Gidi kâfirin sevdası
Can üzredir meramı.

Biri benim komşumdur
Geceleri erkek alır koynuna
Biri orospudur vaz geçmez
Günahı boynuna.

Yoldan geçenler daha başka
Bilmiyorum nereye gittiklerini.
Ama kör çalgıcıyı tanıyorum
Yahut terzi kızları, hizmetçileri.

İlhan DEMİRASLAN
(İncir Ağacı)

SİRKECİ RIHTIMI

Sirkeci rıhtımında gemilerin
Bacaları var yelkeni yok
Benim bir gönlüm var garip
Geleni gideni yok.

Sirkeci'ye gemi gelmiş yanaşmış
Kiminin anası babası çıkıyor
Sirkeci rıhtımında akşam üzeri
Rüzgâr çıkıyor.

İnsanlara bakıyorum kimi şen
Kimi sevdalı görünüyor
Yükünü boşaltan gemiler
Daha büyük görünüyor.

İstanbul'da Sirkeci rıhtımı
Benim bu dünyada kimim var
Kimselere benzemiyor halim
Benim bir garip derdim var.

İlhan DEMİRASLAN
(İncir Ağacı)

ÇEMBERLİTAŞ ŞİİRİ

Biz iyi insanlarız çemberlitaş
Derdimiz yok fakirliğimizden başka
Öyle büyük büyük isteklerimz de yok
Hem yeni tutuluyoruz aşka
Derdimiz yok fakirliğimizden başka

Sen hiç âşık olmadın mı çemberlitaş?
Sen hiç de mi âşık olmadın ömründe?
Durağında bu kadar bekliyen olur,
Böyle bu kadar geçen olur da günde
Sen hiç de mi âşık olmadın ömründe?

Beni çok korkutuyorsun çemberlitaş
Türbeler mahallesi misin böyle sen?
Bir yanı ahret olmuşsun bir yanı dünya
Öyle günahlarımız da yok ama, neden?
Türbeler mahallesi misin böyle sen?

Bu şiiri sana yazdım çemberlitaş
Ne bilirsem söyledim dostluğa dair:
Akşamları baş başa kalırız yine
Yine mektuplarım adresine gelir.
Ne bilirsem söyledim dostluğa dair.

İlhan DEMİRASLAN
(İncir Ağacı)

EYÜP

Hiç gitmemiştim, yıllar var, Eyübe;
Dedemin, bilmediğim mezarı Eyüptedir...
Amcam Eyüpte oturur..
Çocukluğum Eyüpte geçti benim..
Bir «Şeyh Efendi», hatıralarım daima:
İnce ve solgun yüzlü, ihtiyar;
İnce, uzun ve beyaz sakallı.

Evde kalmış yaşlı kızlar hatırlarım:
Eyüb gelince aklıma..
Öyle bir içine çekiliş, bir garip sessizlik.

Sabah erken uykulu gözlerle
Yine o garip sükûn ve mütevekkil eda içinde
Fabrika yolunda kadın, erkek, genç, ihtiyar;
— Kimdir, kimdir ekmeği düşünmüyorum diyen bahtiyar? —
Ve akşam üzeri, aynı kalabalık:
Eski elbiseler içinde, solgun yüzlü
Aynı yorgun adımlar, yorgun ve sessiz
Karanlık yollara doğru karanlık ve dar.

Garip bir korku hissediyorum:
Yollarında Eyübün, evlerinde..
«Allaha mı yakınlaştım?» diyorum;
Allaha giden yol Eyübden midir,
Nedir

Evde kalmış yaşlı kızlar hatırlarım:
Eyüp gelince aklıma..
Öyle bir içine çekiliş, bir garip sessizlik;
Gün batışının hazin akşamları
Ve güvercinler gelir aklıma: bol ve ehli..
Genç işçi kızlar gelir, gizli aşkları gelir,
Küçük çocuğu evde kalmış genç kadınlar
Ve ömrü boyunca fakir, ömrü boyunca çilekeş
— Ama ne heybetli susup ta bakışları vardır—
Erkekler.

Eyüp deyince, Allah gelir, ekmek gelir, ölmek
gelir aklıma!

M. Sunullah ARISOY
(Varlık, sa. 341)

ÜSKÜDAR'DA

Üsküdar sonbahar içinde, ben aşk içinde
Emsalsiz baharlar içinde sevdiğim
Benim iyi kalblim, dünyamın ışığı
Sen serpiverdin üstüme aydınlığı
Bildiğim ve bilmediğim.

Çiçek topladığımız bahçeler sakindir
Beraber olduğumuz her gün bir başka memleket
İlkbahar ve sonbahar sabahları
Hafif bir ürperme sardığı zaman yaprakları
Sensin toprağıma bereket.

Aydınlığı dışarda kalmasın Tanrının
Rüzgârlara karşı açık olsun perdelerim
Tatlı bir melâlin hüküm sürdüğü belli
Ben ki Üsküdar'da yalnız ve kederli
Ve sana dairdir düşüncelerim.

Zeki KURUCA

(Yeni Şiirler, 1949)

İSTANBUL'UN RENKLERİ VE İNSANLARI

BOĞAZİÇİ NOTLARI

İhtiyar bir kayıkçı, omzu çökük,
Bir de gam yüklü, köhne bir şair:
İki yorgun hayat ağır bir yük.
Martılar bizden ürküyor gibidir.

Geç vakit vardık âşina dereye.
Akşamın göğsü erguvan demeti:
Yosma bir kız elinde kır sepeti.
Dalmış, öksüz bakışla, makbereye.

Kuytu yerlerde gölgeler pusuda,
Dokumuş serviler yeşil bir şal;
Derenin bir yanında mintanı al
Bir çocuk bir gelincik oldu suda.

Nice yıldır ki eski hâtıralar
Orda hasretle bekliyordu beni.
Geçti bir dul, başında mor yemeni,
Geçti mazi... içimde izler var.

Gölgelenmişti akşamın ye'si,
Bir kızıl kandil oldu son şu'le,
Burda ilham arardı vaktiyle,
Boğazın ince ruhlu şairesi.

Üflüyor şimdi serviler me'yus,
Tozlu maziye yaslı bir efsus...

Hüseyin SİRET
(Türk Yenilik Şiiri Antolojisi)

ESKİ BOĞAZİÇİ

Siz şimdi inanmazsınız amma bu serabın,
Sahilleri var, ayları ve yıldızları vardı.
Ben böyle değildim, bu deniz böyle değildi:
Bambaşka bir unsurdu, kımıldardı, akardı.

Mehtabını yaktıkça, erittikçe hayâlim,
Sahilleri altındı, semavatı gümüştü.
Yıldızları alnımda, nigâhımda birikmiş,
Ummanları ömrümle beraber yürümüştü.

Vaktiyle bu hicranlı periler masalında
Her gölge bir insan kadar inceydi, derindi.
Ormanlarının, dağlarının saltanatiyle
Her haclesi gönlüm gibi bir derbederindi.

Mithat CEMAL

(Boğaziçi, sa. 2)

BOĞAZİÇİ ŞARKISI

Gam çekme, güzel, n'olsa baharın sonu yazdır,
Sevdaların en coştuğu yer şimdi Boğaz'dır.
Bin kayda düşen gönlüme bir sevgili azdır,
Sevdaların en coştuğu yer şimdi Boğaz'dır.

Mehtabı görür görmez uzaklaştı kederler,
Şenlendi sevenler, sevilenlerle bu yerler.
Tek seyre çıkanlar buradan eşle dönerler,
Sevdaların en coştuğu yer şimdi Boğaz'dır.

Ansın bizi coşkun yalılar, neş'eli bağlar,
Körfez'de kopan kahkahalar Göksu'da çağlar,
Tekrar ediyor söylediğim şarkıyı dağlar:
Sevdaların en coştuğu yer şimdi Boğaz'dır.

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL

(Boğaziçi, sa. 4)

İSTANBUL TÜRKÜSÜ

İstanbul'da; Boğaziçinde,
Bir fakir Orhan Veli'yim;
Veli'nin oğluyum,
Târifsiz kederler içinde.
Urumeli hisarına oturmuşum
Oturmuş da bir türkü tutturmuşum:

«İstanbulun mermer taşları;
Başıma da konuyor, konuyor aman, martı kuşları;
Gözlerimden boşanır hicran yaşları
Edalı'm
Senin yüzünden bu halim.

İstanbul'un orta yeri sinama;
Garipliğim, mahzunluğum duyurmayın anama;
El konuşur, sevişirmiş; bana ne?
Sevdalı'm;
Boynuna vebâlım!»

İstanbulda, Boğaziçindeyim;
Bir garip Orhan Veli,
Veli'nin oğlu;
Târifsiz kederler içindeyim.

Orhan VELİ
(Bütün Şiirleri)

YAŞAMAK

Biliyorum kolay değil yaşamak;
Gönül verip türkü söylemek yâr üstüne;
Yıldız ışığında dolaşıp geceleri,
Gündüzleri gün ışığında ısınmak;
Şöyle bir fırsat bulup, yarım gün,
Yan gelebilmek Çamlıca tepesine...
-Bin türlü mavi akar Boğazdan-
Her şeyi unutabilmek maviler içinde.

Orhan VELİ
(Bütün Şiirleri)

GARİP İSTANBULUMUN TÜRKÜSÜ

Garip İstanbulumun türküsü...
Topkapılısı, Karagümrüklüsü, Eyüplüsü
Fakir fukarası, dulu, yetimi,
Gariplerin türküsü...
Oturmuş Yenicami merdivenine,
«Yeni hayat» satan ak saçlı nine,
Bir duvar dibinde el açar kimi,
Yalvarışı ninni olur dudağında,
Bir anadır: çocuğu kucağında.

Garip İstanbulumun türküsü...
Gelseler bir araya beşi onu,
Yaşıyanlar görmeden rahat yüzü,
Hepsinin bükük boynu,
Hepsinin mahzun yüzü.

Garip İstanbulumun türküsü...
Her sabah o tramvay, otomobil gürültüsü,
Herkesin bir türlü işi,
Araba sürücüsü, sokak süpürücüsü.

Garip İstanbulumun türküsü...
Türkülerin en hüzünlüsü;
Yeni doğmuşlar, emekliyenler,
Akşam ekmek bekliyenler,
Kulübesinde, izbesinde...
Gün görmemiş insanlar,
Konuşanlar, bir hüzünle sesinde,
Susanlar, susanlar...

Ziya Osman SABA

(Yeni Şiirler, 1949)

İSTANBUL'UN ÇEŞMELERİ

İstanbul'un çeşmeleri
Genç yaşta südü kurumuş analar gibi
Şah damarları burulmuş
Kimi yıllardır su demiş yorulmuş
Bırakmış kendini sırt üstü güneşe
Çöp tenekesi olmuş.
Kiminin ocağına incir dikilmiş
Kiminin diri diri dilleri sökülmüş
Kiminin yerlerinde yeller eser
Taşıyla mermeriyle harman savrulmuş
Hele bir tane var Kabataş iskelesinde
Tam rıhtımın üstüne kurulmuş
Gemicilerin güneşten, tuzdan çatlamış dudaklarına kadar
Serin serin tatlı su getirirmiş
Birden gözümün önüne Barbaros'un yiğitleri geldi
Yorgun argın seferden dönmüşler
İlk işleri çeşmeye koşmak olmuş
Ne gezer... Kurumuş
İnsan hali
Nasılsa bir tane unutmuşuz Tophanede
Damızlık misali...

Tophane çeşmesi kapı komşumnz
Sık sık dertleşir konuşuruz
Yanında bir sıra kavak ağacı
Önünde tramvaylar durur
Çeşme dediğin böyle olur
Gürül gürül akar durur
Akar sebil sebil deyu
Tophane çeşmesi taştan
Yapanlar yılmamış işten
Tiftiğini sökmüşler mermerin
Avuç içi kadar boş yer komamışlar
Kabarmış karış karış her bir yanı gülgül
Saksıdan, meyvadan, nakıştan.

Bedri Rahmi EYUBOĞLU

(Üçü Birden)

İSTANBUL

Kamyonlar kavun taşır ve ben
Boyuna onu düşünürdüm,
Kamyonlar kavun taşır ve ben
Boyuna onu düşünürdüm,
Niksar'da evimizdeyken
Küçük bir serçe kadar hürdüm.

Sonra âlem değişiverdi
Ayrı su, ayrı hava, ayrı toprak
Sonra âlem değişiverdi
Ayrı su, ayrı hava, ayrı toprak
Mevsimler ne çabuk geçîverdi
Unutmak, unutmak, unutmak.

Anladım bu şehir başkadır
Herkes beni aldattı gitti,
Anladım bu şehir başkadır
Herkes beni aldattı gitti,
Yine kamyonlar kavun taşır

Fakat içimde şarkı bitti.

Cahit KÜLEBİ

(Adamın Biri)

HAYATIMI DÜŞÜNDÜM

Beni deli mi edeceksin İstanbul
Dilini tut biraz hem hatırlatma
Akşam karanlığında düşündüğüm yeter
Ölmüş anamı hasta karımı

Karım daha dün girdi hayatıma
Bugün herkesten çok bana yakın
Ne Melih ne Cahit işte yalnızım
Tenha iskelesinde Üsküdar'ın

Binsem bir vapura da açılsam
Beşiktaş mı olur Ortaköy mü olur
Kadıköy baştan başa çocukluğum
Kuzguncuğu içim götürmüyor

Ben böyle adam değildim
Boynum büküldü doğrusu
Hayatımı düşündüm deniz kenarında
On sekiz mart cuma gecesi

Oktay RIFAT
(Yaşayıp Ölmek..)

BİR VAPURDAN ÇIKARKEN ŞİİR

Kadıköy vapurundan indim köprüde
gelmeyince sen, oturdum yazdım bu şiiri
Sevgili; ayrı bir lezzet buldum beklemede
Ne zarar birleştirmese de bizi

Bir iki adım ötede kavun karpuz sergileri
Boydan boya tutmuştu yolları
Getirir diye senden iyilik haberi
Bir dolduruş doldurdum içime rüzgârı

Yaşadım havasında o güzel sarhoşluğun
Bir zaman için adımı unuttum
Kayıb hatırasında saklı çocukluğumun
Seni en sevdiklerimle bir tuttum.

Nasıl sıcaktı insanların hali
Bir fabrika sonsuz bol unu
Çıldırmak üzre elma dalı
İşte böyle anlatılmaz bir Eylûl günü

Aşk içindeydim, aşk içinde ölesiye
İçimde deli rüzgârlar esti, durdu
Bir mısraı mırıldandım birteviye
Sokakları insanlar dolduruyordu

Gökyüzünde parça parça gördüğüm bulutlardı
Yemişlerdi ağaçlarm dallarını basan
Bulduğunu alıp götüren vapurlardı
Yaman bir duyguydu yaman içimi saran

Aklıma birdenbire geldi, kırmızı
Rüzgârda uçar dururdu, etekleri
Sevdadan yanınca bir kere insanın ağzı
Gözü görmez olur artık değme güzelleri

Değme güzelleri görmiyen insanın hali perişan
Tuttuğu işi, bastığı yeri bilmez
Bir araba başıboş bırakılmış sanki yokuştan
Tez gelir artık böylesinin sonu tez.

Ne dersin bu gün de güzel günlerinden biri
Ansızın görünüveren sonbaharın?
Ne kısaydı ne kısa entarinin dizleri
Bir deniz gibi dalgalı simsiyah saçların

İstanbul bu, arar bulurum ben seni gene
Vapurda, tramvayda yahut trende
Sokaklarda sürtmekten başka işim ne
Bu sevda bir zaman böyle sürerse gönlümde

Sabahattin KUDRET

(Varlık)

İSTANBUL

Bir gemi durmuş göklerin açığında
Çamlıca bir ada ay ışığında
Suda damla damla erimeden Burgaz
Uzakta İstanbul, kubbeleri beyaz
Rüyasına girmiş uyuklayan Haliç'in.
Çam dallarında ayın altını perçin perçin
Yeşiller, lâcivertler bayramında su
Bahçelerde mehtap, denizde çam kokusu.
İki çiçekli dalm aralığı Marmara
Bir kız uzanmış gibi altın dalgalara
Oyuk kayalarda balkıyor neşesi
O denizle dolan çılgınların sesi.
Siyah kayıklariyle geçiyor balıkçılar
Küreklerin vuruşu, sükût ve şarkılar
Yine salkım salkım ay dümen izlerinde
Sarhoş balıklar gibi vuruyor açıklara
Meltemle ürperen su bir gümüş manzara
Işık - gölge her şey, bir rüya, pul pul
Uzakta mehtaba bürünmüş İstanbul.

Salâhaddin BATU
(Ülkü, sa. 124)

SÜLEYMANİYE

Mermerden yontulmuş bir dağa benziyor,
Fetihler üstünde yükselen bu çatı.
Altında kaç asrı, kaç devri eziyor,
Bu dillenen sükût, bu hayal saltanatı.

Göklere değiyor bir kale, bir beden,
Ve taştan elleri bir cihan şehrinin.
Asırlar üstünden bakıyor ürkmeden,
Masallaşan devi Süleyman devrinin.

Eflâkı kaplamış bu mermer manzara,
Ehramlardan ulu, dağlardan yüce.
İçten bakınca da benziyor dağlara,
Kubbeler göklere genişledikçe.

Beyaz minareler bir sada tekvinden,
Kemerler yürekten bir huşu Allaha.
İçe ürperişler veriyor devrinden,
Kubbelerin sessiz doğuşu Allaha.

Bir yüzü kararan mağribe çevrilmiş,
Heybeti Budin'den görünsün diye.
Önünde hisarlar, kaleler devrilmiş,
Başı göğe değen Süleymaniye!

Işıklar inmede çalkanan sulara,
Denizlere vuran Tanrının gölgesi.
Benziyor dinmiyen uğultulara,
İnsan dudağiyle Allah'ın sesi.

Dağlara çarpıyor kanadı mermerin.
Akıyor sulara kıt'alar üstünden,
Çatılar üstünden, yuvalar üstünden.
Kurşun gölgeleri minarelerin.

Sonsuzluk önünde bir insan gururu,
Göğü aralıyan Sinan'ın elleri.
Yıldızlara doğru, göklere doğru,
Taşıyor omzunda kurşunu, mermeri.

Sanki dört sınırı dinliyor hâlâ,
Dört ufka kalkıyor kubbeler sevinçten.
Önünde ordular duruyor gururla,
Siyah kadırgalar geçiyor Haliç'ten.

Bir bayram yerine benzemiş Marmara.
Gemiler donanmış, ses çağıl çağıl.
Su göle benzemiş, gemiler dağlara,
Mavi dalgalarda bayraklar kızıl.

Ordular geçiyor Nemçe'ye, Buğdan'a,
Her kolu bir haber Süleyman Eli'nden.
Ardından sözünü söylüyor cihana,
Mabetler, çeşmeler hep Sinan elinden.

Göklere yüceltmiş Süleyman tahtını,
Zamana hükmeden Sinan'ın elleri.
Kurşuna, mermere kazmış adını,
Bu, Süleyman değil, bir Sinan devri!

Beyaz minareler bir sada tekvinden,
Kemerler yürekten bir huşu Allaha.
İçe ürperişler veriyor devrinden.
Kubbelerin sessiz doğuşu Allaha.

Salâhaddin BATU
(İstanbul, sa. 39)

İSTANBUL'UN SESLERİ

Şehirler de insanlara benziyorlar tıpkı:
Herbirinin ayrı ayrı sesi var.
Yeşil bir şarkıdır Aydın'da bahar,
Eğin'de rüzgârın sesi hazin,
Ve Kars'ta muhteşemdir fırtınanın müziği:
Yedi kat gök yıkılıyor sanırsın.

İstanbul'un da ayrı bir sesi var,
Her köşebaşında başka duyulur,
Denizde başkadır, karada başka...

Eyüp'te güvercin dua sesidir,
Sarışın bir günah Şişli'de gece,
Beyoğlu çakırkeyf bir kahkahadır;
Yemyeşil sevaptır Mevlânekapı.

İlkbahar Florya'da bir senfoni,
Çılgın bir türküdür Bostancı'da yaz
Hal içinde düne bakan pencere,
Yedikule Surları...

Boğazda
Anne gibi kucaklar denizi kıyı,
Yaramaz bir çocuk gibidir vapur geçtikçe sular,

Çırpınır, sızlanırlar.
Ve Haliç'te,
Paytak yüzen beş palazlı bir ördek,
Beş mavnayı sürükliyen,
Çatana.
Birden,
Suların köpürdüğü yerden,
Bir ses gelir teklifsiz: Vuuut!..
Kaybetdilmiş ümitlerin acısını unut.
Şehirler de insanlara benziyorlar tıpkı,
Onların da ayrı ayrı sesi var,
İstanbul da öyledir:
Her mevsimde, her semtte başka sesi...

Şükrü KURGA

(Varlık, sa. 389

İSTANBUL LİMANI

Teller geliverince
Kaynadım taştım sevinçten kaynadım taştım.
Çiçekler derledim gülden gönülden
Bindim telgraf tellerine
Dağ aştım deniz aştım adalar aştım.
İndim Galata şehrine

Çisem çisem sisler içinde ihtiyar Cineviz
Buram buram terler içinde
Yaralı bir dev gibi serilmiş kazıklı Voyvoda
İnler eteklerinde

Dirsek keyfine gelmiş türkü söylüyor değil
Tulum çalıyor değil korsanlara
Kara yellere tutulmuş efendi kaptan
Kulunç ezdiriyor şifa niyetine
Taksilere tramvaylara kamyonlara

Işıklar yanar ışıklar söner liman hanında
Yanar söner
Asansörler çıkar asansörler iner liman hanında
Çıkar iner
Şirketler gider köprülerden şirketler gelir
Duman duman
Mavnalar çıkar haliçten mavnalar girer
Dizi dizi
Hey gemiler gemiler yol verin dedim
Bir deniz aygırı boşanmış gelir marmaradan
Çiğnemesin sizi

Göz etti martılar güvercinlere
Ruj ruj üstüne esans esans üstüne
Sevinç sevinç gözlerimiz
Saz çalıyor telsiz kulesi
Oynuyor deniz

Dan dan dan saat onyedi
Geçitler açıldı rıhtımlara geçtiler balkonlara
Bir gelin gibi süzülüyor çıkmış saray burnundan
Güzelim Ankara

Ziya KAYA

(Varlık, sa. 394)

YASİN EFENDİ

İstanbul'da bir Yasin Efendi vardır
Sahaflarda bir dükkâncağızda
Allah ne verirse ama üç ama beş
Şükreder oturur.

Sabah erken gelir Sultan Selim'den
Dükkânının önünü sular süpürür
Sahafların en güzel vaktidir,
Karşıdan karşıya yârenlik olur.

Bir çay ısmarlayınca acem çaycıdan
Minderli sandalyesine kurulur.
Bilinmez hayalleriyle saatlerce
Oyalanır durur.

Tarçın tarçın kokar elbiseleri
Tesbih çekerek akşama kadar
Güvencinler için mısır, darı
Ve mızraklı ilmihal satar...

Akşam oldu muydu, Yasin Efendi
Paltosunu giyer dükkânını kitler.
Beyazıt fırınından bir ekmek alıp,
Evine döner.

İstanbul'da bir Yasin Efendi vardır.
Sahaflarda bir küçük dükkânda,
Asma çardaklarının yeşilliği altında,
Allahına şükreder oturur...

Turgut UYAR
(Türkiyem)

BOĞAZ GEZİNTİSİ

Ne günlermiş, ne günlermiş
Yıldızlar, mehtap, çamlar altında.
Yıldızlar, mehtep, çamlar altında
Ne günlermiş, ne gülermiş
Gelip geçmiş!

Vapurlar değil Boğazdan geçen;
Boğazdan yalılar geçiyor.
Toplamış sulardan eteklerini..
Dairesine çekilen bir saraylı gibi
Yalılar gelmiyen âlemlerine gidiyor
Bırakıp bu sessiz gecelerini.

Çekip almış kuşların kanatlarından rüzgârını
Asırlık rüyalarında yalılar.
Uykuların mahmurluğu saçaklarını sarmış.
Saz sesleri gelmiyor kıyılarından.
Ne geçen yazlardan haber var,
Ne gelecek baharlardan.
Kim bilir kaç deniz geçmiş uykularından..

Başbaşa kalmış iki ihtiyar Hisar
Beklemekte sönük sahilleri.
Artık eski harpleri anlatır taş duvarlar
Kıyılarından geçen balıklara.
O balıklar ki, dedeleri
Şarkılarla beslenmişti geceleri.
Şimdi sulara düşen çürümüş tahtalar
Dalgalarda son oltanın yemleri.

Bir zamanlar şen yaşamış yalılar
Işıklı bir ziyafet sofrasında.
Renklerini deniz alıp götürmüş,
Küllerini alev alıp savurmuş.

Deniz kenarında denizsiz kalmış yalılar.
Ortaklığı ayrılmış kıt'aların
Anadolu günden güne Rumeli'ye küsmüş.

Bugün biz değiliz bakan yalılara;
Yalılar boynu eğik bize bakıyor
Biz değiliz sarkan hâtıralara..
Göğüs gererek dalgalara
Yalılar bir hayal için denize sarkıyor
Yalılar bize bakıvor, denize bakıyor.

Ne günlermiş, ne günlermiş
Yıldızlar, mehtap, çamlar altında.
Yıldızlar,. mehtap, çamlar altında.
Ne günlermiş, ne günlermiş,
Geçip gitmiş!

Özdemir ASAF

(Şadırvan, sa. 20)

İSTANBUL

Sen ne kadar da değişmişsin İstanbul;
Minarelerin mi küçülmüş,
Yoksa ben mi büyümüşüm?
Bu köprü, böyle dar değildi eskiden,

Gitmekle tükenmezdi caddeler.
Bu kadar çabuk geçilmezdi tünelden.
Vapurlar başka türlü öter,
Daha hızlı giderdi tramvaylar.
Bütün çocuklar yaramaz,
Güzeldi bütün kadınlar.

Sen ne kadar da değişmişsin İstanbul;
Denizin dalgalarını kaybetmiş,
Gemilerin yelkenlerini.
Dükkânların vitrinleri küçülmüş.
Yeni insanlarla dolmuş Kapalı Çarşı
Apartmanların sanki bir söyliyeceği var
Bulutlara ve denize karşı.

Şükrü Enis REGÜ

(Varlık, sa. 313)

TEDAİ

İstanbul tramvayları
Yine salkım salkımdır bu saatte,
Yağmur yağıyordur
Ve sular akmaktadır Bayazıt Meydanından.
Seni unutur muyum hiç,
Seni de hatırlıyorum işkembe kazanı;
Seni de hatırlıyorum;
Buğulu camların arkasında saklıyorum
Hatıranı.
Yağmur ve soğuk olurdu,
Rüzgâr delice eserdi Beyazıt meydanında.
Ama aldırma Andon Ustanın dükkânında
Bahar bulutları gezerdi.
Ay doğar, güneş doğar,
Yıldızlar doğardı kâsemizde.
Mehtaba sirke, güneşe biber,
Yıldızlar ateş gibi yakar genzimizi.
Gayri pervamız yok yaşamaktan,
Pişman da değiliz
Bir mide taşımaktan.
Bu ucuz
Ve duman duman tüten hayatı
Biz yine ayni şehvetle seviyoruz.

Halit TANYELİ

(Aile, sa. 1)

ÜSKÜDAR'IN İMAMI

Nerden gelir Üsküdar'ın imamı
Elleri buz, cübbesi yamalı
Belinden tesbih sallanır
Dilinden kur'an
Bir hali var
Perişan - perişan
Nerden gelir Üsküdar'ın imamı.

Orhan M. ARIBURNU
(Yücel, sa. 107)

BİR ŞEHRİN GECEYARISI

Boğaz'da yine şıkır şıkır
Yıldızlar yıkanmaktadır.
Boyası dökülmüş yalıda Dilrüba Hanım
Uzak hatıralarla uyumaktadır.

Haliç'te gece yüzlü mavnalar
Ve mavnaların birinde Rizeli Hasan
Uzanmış yıldızlara karşı
Türkülerle avunmaktadır.

Kara gece ak ipekler
Hayaller yıldız yıldız..
Şehvetin buruk tadında genç kız
Bir başka dünyaya soyunmakladır.

Tanrıya açılmış eller
Karanlıklara dolan çığlık
Bir telâş sonrası çocuk
Bilinmez şafaklara uyanmaktadır.

Düşmüş yollara yolcu
Yarım kalmış sofrası
Aydınlık zamanlar sonrası
Bir âleme yollanmaktadır.

İlhan **GEÇER**
(Türk Dili, sa. 13)

İSTANBULU YADIRGAMA

Neylesem boşuna dostlar
Neylesem boşuna
Değişiklik ki,
Adım başına.
Evde çarşıdan sokakta
Ve bir basımevi olmuş
Eskiden borç yediğim lokanta
Kadırgada başka duruyor şimdi çınarlar
Sultanahmette başka.
O kadar yadırgıyorum ki, gelip geçenleri
İstiyorum hep tanıdık olsun
Merhaba desin bana şu adam
Öteki, Kuru, uğurlar olsun.

Nasıl da değişmiş üç yıl önceki gördüklerim
Bilmediklerim ne kadar da çoğalmış
Yol boyu gidermiş akşam üstleri kızlar
Yolun ötesinde fabrika varmış.
Ya şu oturduğum ev böyle miydi eskiden
O zaman altmış lira verirdim aylığına
Genç komşu kızını sordum da dostlar
Ah kara su inmiş ayaklarına
Resmini göstereyim olmaz mı
Bir gün hatırlatıverin de bana.

Kadırgada başka duruyor şimdi çınarlar
Sultanahmette başka.
Günde dört kere çıktığım şu yokuş
Yormazdı beni bu kadar.
Bu kadar düşkün değildi çocuklar oyuna
Bu yol her zaman böyle değildi
Bir hayret içindeyim daima.

Mahmut KURU
(Varlık, sa. 328)

İSTANBUL TÜRKÜSÜ

İstanbulun sokakları parkeden
Yabancıyım, yok halimi farkeden,
Düşünmez mi sılasını terkeden,
İstanbul, İstanbul, üzme gönlümü,
Dertli defterine yazma gönlümü

Dükkânlara eşyaları dizmişler,
Üzerine fiyatını yazmışlar.
Caddeleri cetvelinen çizmişler,
Bir yanda Üsküdar bir yanda Şişli,
Gezdim sokakları gözlerim yaşlı.

Tramvaylar çan çan diye ötüşür,
Gelen giden birbiriyle itişir...
Gönülcüğüm durur durur tutuşur,
İstanbul, İstanbul affet suçumu,
Dost bulup da dökemedim içimi.

Sirkeci'de otel otel dolandım,
Beyazıt'ta havuz gibi bulandım.
Aksaray'da toz toprağa belendim,
Bu taraftan geçemedim karşıya,
Kadın erkek hepsi çıkmış çarşıya.

Kabataş'tan indim döndüm köşeden,
Karaköy'de bilet aldım gişeden,
Taksim'de kör kütük oldum şişeden,
Vapurlar trenler çalar düdüğü,
Neden olmaz şu gönlümün dediği.

Camlarına tülden perde germişler,
Sokakları demirlerle yarmışlar,
Yol boyunca sıra sıra durmuşlar,
Düdük öter, vapur kalkar açılır,
Karşı yana korka korka geçilir.

Sinemaya gittim gördüm filimi,
Kapalı Çarşı'da yuttum dilimi
Bayıldım Yokuşu büktü belimi,
Yorulmuşum çıkamadım yokuştan
Caddelerden geçemedim bakıştan.

Halil SOYUER
(Şadırvan, sa. 6)

İstanbul'a, ilk gözağrım o şehre,
Yaz başka gelişle geldi bu kere.
Eskisinden daha coşkun, daha şen,
Bir geçit halinde bahtlı günlerden.
Ruhta bir sıkıntı varsa, kalkınca,
Baküs bayramları gibi çılgınca,
Bir zaman içinde yaşıyor insan;
Bambaşka mihverde dönüyor cihan.

Bahar günlerinde bütün bir mevsim,
Ayrılık derdiyle bunaldı kalbim.
Eskiden delice sevdiğim şeyler,
Kaybetti sihrini hep birer birer:
Ne kırlar, bayırlar, bütün tabiat,
Ne eski musiki, o ölmez sanat,
Ne sohbetinden zevk aldığım dostlar,
Tutuşan hayale etmez oldu kâr.
Ey özlenen saat! Neydi bu edâ,
Böyle yaz gelince vuracaktın da?
Şimdi kalbim sonsuz sevinçle dolu,
Yol almakta bir zevk ufkuna doğru.
Yanımda oldukça sevdiğim çehre,
Rüzgâr daha serin eser Boğaz'dan,
Akşam daha tatlı dağılır şehre,
Lezzet kalsın diye tende bu yazdan.
Her manzara sonsuz genişler ruhta,
Bir yanda Hisar'lar, bir yanda Moda,
Denize uzanan yüksek tepeler,
Yıpranmış yalılar, yazlık kahveler,
Bir cennet haliyle yer yer açılır,
Aşkın tadı en son haddine varır.

Lâkin bir aciyle bulanır bu tat,
Hızla geçen zaman vurdukça kanat.

Turhan OĞUZKAN
(Ülkü, sa. 99)

SONBAHAR

İstanbul'da serin mevsim, sonbahar,
Hazin bir musiki tadiyle başlar,
Ağır adımlarla dolaşır semt semt.
Fakir evle dolu Karacaahmet,
Dar sokaklariyle bütün Üsküdar,
Kuytu Boğaziçi, sessiz Adalar,
Yaz sevinçlerinin sustuğu yerde,
Solgun bir hülyaya dalar gitgide.
Sararmış yapraklar düştükçe bir bir,
Kalbe hüzünlü bir perde gerilir;
Korkunç kaderini düşünür insan,
Bulutlar geçtikçe güz semasından;
Bir davet edâsı yerleşir gûya,
Ulu selvilerle her mezarlığa.
Aşk sonsuz bir rüya olmaktan çıkar,
Kalbi aydınlatan bütün hülyalar,
Hayatın ölümlü dalını yer yer
Çürümüş yapraklar gibi terkeder.

Ey, acı! Sen yeşer bari kalbimde;
Her şeyin solduğu bahtsız mevsimde,
Bütün duygu, bütün teselli susup,
Yağmurlu göklerin altında mağlûp
Ruh demesin: «Artık ömre elvedâ!»
İstanbul'un hazin sonbaharında.

Turhan OĞUZKAN
(Ülkü, sa. 81)

BU ŞEHR-İ STANBUL'DUR

Alabildiğine değişik, hırçın
Alabildiğine güvenli, sessiz
Bir taraf lâvanta, bir taraf tarçın
Bir taraf mahşerdir, bir yan nefessiz.
Yaşamak kaderi tekmil düşünce
Bellolur toprakla su öpüşünce
«Nuruosmaniye» bir serin kapı
Güzeldir: mermerden, tahtadan yapı.
Gece başka, gündüz başkadır niyyet.
Ben bende değilim; bu nasıl halet?
Tırmandığım yokuş, indiğim yoldur
Bir doldur, «Hünkâr»dan bir daha doldur.

Açılsın «Harem»de sulara denk gül
Ey sabah, denize, kubbeye dökül!
Dolsun ciğerlere deniz rüzgârı.
Düşüncenin «Sur»lar olsa duvarı
Tırmanmak, bayrağı çekmeye mümkün.

Duyurdu «Küçüksu», anlattı «Mirgün»
Ben hâlâ kalıplar içinde dalgın
Hâlimce sarhoşum, sokaklar yakın
Yerde ayaklarım, hançerem ipte
Bir ışık belirir gibi «Eyüp»te
Bir ışık denizden, dağlardan uzak
Bir ışık çinide nur zambak zambak...
Var git güle güle, binlerce buyur;
Bu tedirgin şehir ne zaman uyur?
Her şey cana yakın her şey umacı
İçimde, sevince eğilmiş acı..
Cümlenin nasibi bol, nasibi kıt
Kulak Sultanahmet, ağız «Beyazıt»
Lâleli, Aksaray temkinli, yavaş
Köprü, «Mahmutpaşa», tükenmez telâş...
Altmışında bâkir, onbirinde dul
Düşünme şâir, «Bu, Şehr-i Stanbul»!

Osman ATTİLÂ

(Şadırvan, sa. 29)

İSTANBUL CAMİLERİ

Renkli camlardan içeri sızan gün,
İç ürperten raksı ölümsüzlüğün,
Kuytulaşan minber, eriyen nakış,
İnce, serin bir an boyunca akış,
Sadelikte buluş günü, güzeli.
Öpülmez mi yeşili sunan eli,
Bir şekil, ışık ve renk ustasının,
Teni susamışın, ruh hastasının
Onulmaz derdine bir şerbet diye?
Öpülmez mi menevişli maviye
Kurnalık eden bir göz öpülmez mi?

Adalardan mermer taşıyan gemi,
Giriverse yine bir gün Haliç'e.
Taze çam kokusu dolarken içe,
Yine Allaha doğru, birer birer
Yeşererek yönelse minareler.
Yine tazelenir pişerken çini,
Eşik yapsalar ada mermerini;
Biraz sonsuzluğa, biraz Tanrıya
Bir kapı açılır yarı yarıya.

Güler bir yüz, yine uzak derinden,
Mavi sesler gelir o gök şehrinden.
O ne katıksız, ne ince sanatmış
Ki taşa en tatlı yuvarlaklığı,
Çiniye bir yeşil göz berraklığı
Verirken nura renk, renge nur katmış!
Ve bu renk bayramı, nur şenliğinde,
Bu ebedî akşam serinliğinde
Duyulan heybete bir huzur katmış!
Çini, göz alan iç; mermer, donuk dış;
Göz alan iç, donuk dışla beraber.
Burada binbir nakışla beraber,
Eşiğini, o gök denen fânusun,
O, bir uzak, sonsuz, hür okyanusun
Yoluna benziyen yolu arayış.
Burada, unutmak ve unutulmak,
Burada, bir ince derde tutulmak,
Ruh serbest burada, fâni ölümsüz,
Tasasız iç, duru bakış, nurlu yüz.
Ayırt edilemiyen günle gece,
Burada, çözülemiyen bilmece;
Burada, ferahlık içinde gülen,
İç ateşi, göz nuruyla çizilen,
Öz şiirin, temiz aşkın gerçeği:
Nar, nerkis, karanfil, erik çiçeği.
Bal sarısı, beyaz, çimen yeşili,
Mavinin konuşan sıcacık dili,
Pembe kabuğundan soyunan sovan,
Bakışların dinlendiği erguvan,
Badem çiçekleri, kızıl lâleler,
Işık kemeri kuran şelâleler.
Bir iç açan şarkı dallar boyunca
Ve rengi her an tazelenen gonca.

Zihin gökyüzünde, gönül sevinçte;
Esenliğin hüküm sürdüğü içte
Yeşerirken sırrı bir mucizenin,
Cami eşiğinde dize gelmenin
Varamaz zevkine asla ham sofu.
Ruhun en fakiri, için en kofu
Bile zengin, hoşnut döner oradan,
Döner gibi kutsal bir maceradan.
Bir yoldur sanki, her cami eşiği,
Göklere açılan rahat ve iyi.
Bir yol ki, üstünden bulutlar geçer,
Kuş değil, ahretlik bir bahar geçer.
Bir yol ki, güzel, dert unutturucu,
Bir ucu toprakta ve öbür ucu
Kaçıncı katında kimbilir göğün?
Bu yoldan, bu yoldan günde beş öğün
Tanrıya şükreden insanlar geçer:
Kirli arzulardan silkinmiş, temiz,
Güvercinler gibi rüyada, sessiz,
İnsanlar, insanlar, birer ikişer...

Çirkinin hoş göründüğü ve mahşer
Yerine döndüğü bir anda için,
Ne sihirli seccade, ne güvercin,
Uçamaz bu uzun yolda ruh gibi.
Ruh, o hür mesafelerin galibi,
Ele avuca sığmayan hafiflik.
Meçhul bulutlar arasında mekik
Dokuyan kuş, her günahkâr bedenin,
Aydınlıkta yolunu kaybedenin,
Belki güne, belki kıbleye doğru,
Şevki yüzlere vuran şeye doğru
Vakitli vakitsiz açtığı yelken.

Gök duru, iç rahat, her şey güzelken
Ve en hoş yerindeyken yolculuğun,
Bir sabırsız, titrek, ince soluğun
Kararttığı canım ömür çırası;
Ruhun bir anda değişen mecrası
Ve akınaya başlayışı rastgele.
Mesafe dediğin gelir mi ele?
Vurur mu açığa derinliğini,
Hiç güneş görmiyen canavar ini?
Benim bildiğimse, o soğuk alev,
O her gece şehre inen sinsi dev,
Karaya oturan kapkara bulut,
O korsan gemisi, o kolsuz tabut:
Karanlık... Gözlere dolan ince kum,
Günahlara çanak tutan uçurum
Pek sermez sırrını gün ışığına.
Bir gül dalına, dağ sarmaşığına
Yürüyen öz suya dönen ruh bile,
El yordamı, iç güdümü, nafile,
Bulamaz yolunu ferah göklerin.
Gökler, o rengi övüleceklerin
İlki gökler, çini döşeli tavan.
Ey gölgesinde gözlerini ovan!
Öyle durduğuna bakma sen onun.
Onun, gün ortası, insanoğlunun
Başucunda pırıl pırıl parlayan,
Bir iç güzelliğini tekrarlıyan
Cami kubbesinden pek farkı yoktur.
Bir dua, bir ezan, bir şarkı yoktur
Ki bu kubbede durulmamış olsun,
Sonunda Allahı bulmamış olsun.

Nüzhet ERMAN
(Ülkü sa. 125)

İSTANBUL ŞEHRİNDE KIŞ

Üzgündü İstanbul şehri,
Tıklım tıklım doluydu Beyoğlunda bütün meyhaneler.
Uçsuz bucaksız denizdi İstiklâl caddesi,
Dalgası insan kalabalığından.

Bir adam, bir küçük meyhanede,
Yaşamasını unutmıya çalışıyordu.
Onunla beraber içti Şabih Şendil
Yalandan neş'eli oldu.
Bir dünya yarattı kendine göre,
Yalandan kahkahalar attı.

İçtikçe mavileşiyordu gökyüzü,
İçtikçe hayat daha pembeleşiyordu.
Yalnız Balıkpazarı meyhanelerinde olduğu gibi,
Beyoğlunda iyot kokmuyordu akşam.
Kulakların çınlasın Fethi Giray,
Kulakların çınlasın «Sulha Selâm» şairi.

Bir kadın gidip geliyordu caddelerde,
Yalnızdı, ürkekti ceylân gibi.
Bir çiçek gibi düşmüş dalgalara,
Gözleri geceden kara bir kadın,
Bahtı gözlerinden kara.

Bütün kadınlar güzeldi,
Sarışınlar daha neş'eliydiler.
Marizibl'i misali Apollinaire'in,
Işıl ışıl yanıyordu gözbebekleri.
Yollar kalabalıktı, hava soğuk,
Kar buram buram yağıyordu büyük caddelere.
Geniş bulvarlara, tenha sokaklara
Sobasız evlere, fakir mahallelere,
Kar buram buram yağıyordu İstanbul'a...

Sabih ŞENDİL

(Gelin Dünya)

İSTANBUL RENKLER İÇİNDE

Gün İstanbulda gümüşî bir aydınlıkla başlar
Kubbelerin üstünde bembeyaz pırıltılar,
Yanar da söner yanar da söner
Alaca karanlıkta göz kırpan
Sarışın bir yıldız gibi.
İlk vapur düdüğü «Günaydın» deyince Haliçten
İstanbul şeffaf elbiselerini çıkartır teker teker
Nazlı bir kız gibi.
Birden, doğudan,
Bir kırmızılık sarar ufku bir kırmızılık
Bu ışık yağmuru altında:
Ağarır İstanbul,
Aydınlanır lâcivert tepeler.

Artık şehir cümle renkleriyle karşındadır.
Gök mavi mavi, deniz mavi mavi
Bir mavi ki bildiğin mavilere benzemez
Bir mavi ki ne Yemende ne Çinde
İstanbul maviler içinde
Mavi bir türkü söyleyip güler..

Ve bir sihirbaz eli
Çinilerden koparıp o canım yeşili
Ağaçların yapraklarına serpeler.

Renklerin çeşidi vardır İstanbulda;
Sıyah mı istersin: Vapur bacalarında,
Beyaz mı istersin: Güvercinlerde, martılarda..
Turuncu mu istersin, sarı mı istersin, kurşuni mi istersin,
Eflâtun mu istersin, mor mu, menekşe rengi mi,
Neyi ararsan bir semtte bulunur mutlaka.

Dört mevsim böyle geçer orada
Bir renk cümbüşü içinde suların dibi.
Tekmil yelkenlerini açmış ufka,
Çalkalanır durur İstanbul
Allı pullu bir gemi gibi.

Özker YAŞIN

(Varlık, sa. 394)

YAHYA KEMALDE

ISTANBUL

YENİÇERİ'YE GAZEL

Vur pençe-i Alî'deki şemşîr aşkına
Gülbanki âsümânı tutan pîr aşkına

Ey leşker-i müfettih-ül-ebvâb, vur bu gün
Feth-i mübîni zâmin o tebşîr aşkına

Vur deyr-i küfrün üstüne rekz-i hilâl için
Gelmiş o şehsüvar-ı cihângîr aşkına

Düşsün çelengi Rûm'un eğilsin ser-i Freng
Vur Türk'ü gönderen yed-i takdîr aşkına

Son savletinle vur ki açılsın bu sûrlar
Fecr-i hücum içindeki Tekbîr aşkına

(Divan Şiiri Antolojisi)

G A Z E L

O şûh ağlar bugün kasr-ı Şerefâbâd'a geldikçe
O nûşanûş günler hâtır-ı nâşad'a geldikçe

Ne cûşan-ı şarab ü lâle bir devr-i baharîdi
Ki hâlâ çeşmeler pür-hûn olur her yâda geldikçe

Gülerdi taht-ı zerrîn üzre Cem gülşende güllerle
Sebû-endâm sâkîler elinden bâde geldikçe

Dururdu rindler dembeste ney dembeste vecdinden
Ağaçlıklarda bülbül dûrdan feryâda geldikçe

Görür meclisde tıfl-ı naz iken timsalini nâzan
Kadeh ber-kef huzur-ı hazret-i Dâmad'a geldikçe

Hayâlinden bakar pûşide-i evrak olan havza
O şûh ağlar bugün kasr-ı Şerefâbâd'a geldikçe

(Divan Şiiri Antolojisi)

G A Z E L

Gördüm ol meh dûşuna bir şal atıp lâhurdan
Gül yanaklar üstüne yaşmak tutunmuş nûrdan

Nerdübanlar bûsiş-i nermîn dâmaniyle mest
İndi bin işveyle bir kâşane-i fagfûrdan

Atladı dâmen tutup üç çifte bir zevrakçeye
Geçti sandım mâh-ı nev âyîne-i billûrdan

Halk-ı sa'dâbâd iki sahil boyunca fevc fevc
Va'de-i teşrifine alkış tutarken dûrdan

Cedvel-i Sim'in kenarından bu âvâzın KEMAL
Koptu bir fevvare-i zerrîn gibi mâhurdan

(Divan Şiiri Antolojisi)

ÇUBUKLU'DAN GAZEL

Âheste çek kürekleri mehtâb uyanmasın
Bir âlem-i hayâle dalan âb uyanmasın

Âguş-i nevbahârda hâbîdedir cihan
Sürsün sabah-ı haşre kadar hâb uyanmasın

Dursun bu musiki-i semavî içinde saz
Leyl-i tarabda bir dahi mızrâb uyanmasın

Ey gül sukûta varmayı emreyle bülbüle
Gülşende mest-i zevk olan ahbâb uyanmasın

Değmez KEMAL uyanmağa ikmal-i ömr için
Varsın bu uykudan dil-i bîtâb uyanmasın

(Divan Şiiri Antolojisi)

ÜSKÜDAR VASFINDA GAZEL

Firdevs bu şehrin şeb ü rûzunda ıyandır
Her çeşmeden âb-ı Şerefâbâd revandır

Bir cûy-i bahârın nağamatiyle dolar gûş
Dil farkına varmaz ki akan cûy-i zamandır

Her lâhzası bir zemzem-i sûzidilâra
Her sâati bir fasl-ı beyâtî-arabandır

Her bağına ziynet nece bir serv-i hırâman
Her kasrına revnak nece bir şûh-i cihandır

Ammâ yine hicranla KEMAL andığım âfet
Bağlarbaşı'nın goncası bir yosma civandır

G E C E

Kandilli yüzerken uykularda,
Mehtâbı sürükledik sularda.

Bir yoldu parıldıyan gümüşten.
Gittik, bahsaçmadık dönüşten.

Hülyâ tepeler, hayâl ağaçlar...
Durgun suda dinlenen yamaçlar...

Mevsim sonu öyle bir zaman ki,
Gaip bir mûsikıydi sanki.

Gitmiş, kaybolmuşuz uzakta,
Rûyâ sona ermeden şafakta.

(Türk Yenilik Şiiri Antolojisi)

GEÇMİŞ YAZ

Rüya gibi bir yazdı. Yarattın hevesinle,
Her ânını, her rengini, her şi'rini hazdan.
Hâlâ doludur bahçeler en tatlı sesinle!
Bir gün bir uzak hatıra beklersen o yazdan;

Körfez'deki dalgın suya bir bak göreceksin;
Geçmiş gecelerden biri durmakta derinde;
Mehtap... iri güller... ve senin en güzel aksin...
Velhasıl o rüya duruyor yerli yerinde!

(Türk Yenilik Şiiri Antolojisi

BEDRİYE MİSRALAR

Aziz Bedri Tahir Şaman'a.
Zarif dostluk havasının ilhamile.

Gelmek'çün ikinci bir hayata,
Bir gün dönüş olsa ahiretten:
Her ruh açılıp da kâinata,
Keyfince semâda bulsa mesken;
Tâlih bana dönse nâzikâne,
Bir yıldızı verse malikâne;
Bigâne kalır o iltifâta,
İstanbula dönmek isterim ben.

Bin bir tepe yükselen Boğazdan,
Baktıkça Vatan görünsün engin;
Her yıl, bir ömür boyunca, yazdan
Yelkenler açılsın ufka gergin.
Lâkin bu ikinci varlığımda,
Son devrede, ihtiyarlığımda,
Artık çekilince söz ve sazdan,
Ömrüm iç - Erenköyünde geçsin.

(İstanbul, sa. 1)

ERENKÖYÜNDE BAHAR

Cânan aramızda bir adındı,
Şîrin gibi hüsn ü âne ünvan,
Bir sâhile hem şerefti hem şan
Çok kerre hayalimizde cânan
Bir şi'ri hatırlatan kadındı.

Doğmuştu içimde tâ derinden
Yıldızları mâvi bir semânın,
Hazzıyla harâb idim edânın,
Hâlâ mütehayyilim sedânın
Gönlümde kalan akislerinden.

Mevsim iyi, kâinat iyiydi;
Yıldızlar o yanda biz bu yanda,
Hulyâ gibi hoş geçen zamanda,
Sandım ki güzelliğin cihanda
Bir saltanatın güzelliğiydi.

İstanbul'un öyledir bahârı;
Bir aşk oluverdi âşinalık;
Aylarca hayâl içinde kaldık;
Zannımca Erenköyünde artık
Görmez felek öyle bir bahârı.

(Türk Yenilik Şiiri Antolojisi)

BİR TEPEDEN

Rüya gibi bir akşamı seyretmeğe geldin,
Simânı veren memleketin her tepesinde;
Baktım, konuşurken daha bir kerre güzeldin,
İstanbul'u duydum, daha bir kerre, sesinde.

Irkın seni iklîmine benzer yaratırken
Kaç fethe koşan tuğlar ufuklarla yarışmış!
Târihini aksettirebilsin diye çehren
Kaç fâtihin altın kanı mermerle karışmış!..

BİR BAŞKA TEPEDEN

Sana dün bir tepeden baktım aziz İstanbul!
Görmedim gezmediğim, sevmediğim hiçbir yer.
Ömrüm oldukça, gönül tahtıma, keyfince kurul
Sade bir semtini sevmek bile bir ömre değer.

Nece revnaklı şehirler görülür dünyâda,
Lâkin efsunlu güzellikleri sensin yaratan.
Yaşamıştır, derim, en hoş ve uzun rüyâda
Sende çok yıl yaşıyan, sende ölen, sende yatan.

(Cumhuriyet, 1948)

İSTİNYE

İstinye körfezinde bu akşam garipliği
Bir mihnetin sonunda tesellî kadar iyi.

Hulyâ, serinleşen köyü, her ân morartıyor;
Sessiz gelen saat-başı sürdükçe artıyor.

Durgunlaşıp bir ayna kadar parlıyan suda,
Dünya güzel göründü resimleşmiş uykuda.

Binlerce lâle serpili yüzlerce bahçeden
Beş yüz yılın kadehleridir şimdi yükselen.

Eşsiz Boğaz! Şerefli hayâlin derindedir!
Senden kalan o levhada her şey yerindedir.

(Resimli Hayat, sa. 9)

HAYALŞEHİR

Git bu mevsimde, gurup vakti Cihangirden bak!
Bir zaman kendini karşındaki rûyaya bırak!
Başkadır çünkü bu akşam bütün akşamlardan;
Güneşin vehmi saraylar yaratır camlardan;
O ilâh isteyip eğlence hayalhânesine,
Çevirir camları birden peri kâşanesine,
Som ateşten bu saraylarla bütün karşı yaka
Benzer üç bin sene evvelki mutantan şarka.

Mestolup içtiği altın şarabın zevkinden,
Elde bir kırmızı kâseyle ufuktan çekilen,
Nece yüz bin senedir şarkın ışık mimârı
Böyle mâmur eder ettikçe hayâl Üsküdarı.
O ilâhın bütün ilhamı fakat ânidir;
Bu ateşten yaratılmış yapılar fânidir;
Kaybolur hepsi de bir anda kararmakla batı.

Az sürer gerçi fakir Üsküdarın saltanatı;
Esef etmez güneşin şimdi neler yıktığına,
Serviler şehri dalar kendi iç aydınlığına.
Ezelî mağfiretin böyle bir ikliminde
Altının göz boyamaz kalpı kadar hâlisi de.
Halkının hilkati her semtini bir cennet eden
Karşı sahilde, karanlıkta kalan her tepeden,
Gece, birçok fıkarâ evlerinin lâmbaları
En sahih aynadan aksettiriyor Üsküdarı.

(Türk Yenilik Şiiri Antolojisi)

SİSTE SÖYLEYİŞ

Birden kapandı birbiri ardınca perdeler...
Kandilli, Göksu, Kanlıca, İstinye nerdeler?
Som zümrüt ortasında, muzaffer, akıp giden
Firûze nehri nerde? Bugün saklıdır, neden?
Benzetmek olmasın sana dünyada bir yeri;
Eylûl sonunda böyledir İsviçre gölleri.
Bir devri lânetiyle boğan şairin «SİS»-i,
Vicdan ve ruh elemlerinin en zehirlisi,
Hülyama bir eza gibi aksetti bir daha;
—Örtün! Müebbeden uyu! Ey şehr!— O beddua,
Hayır bu hâl uzun süremez, sen yakındasın,
Hâlâ dağılmayan bu sisin arkasındasın.
Sıyrıl, beyaz karanlık içinden, parıl parıl,
Berraklığında bilme nedir hafta, ay ve yıl.
Hüznün, ferahlığın bizim olsun kışın yazın,
Hiçbir zaman kader bizi senden ayırmasın.

(Aile, sa. 12)

ÜSKÜDAR'IN DOST IŞIKLARI

Ötmekte fecre karşı horozlar birer birer;
Geçtikçe her dakika belirmektedir seher.

Bilmem kaçıncı fecri vatan toprağında, biz,
Görmekle şimdi bir yaşatan vecd içindeyiz.

Etrafı okşuyor mayısın tâze rüzgârı;
Karşımda köhne Üsküdar'ın dost ışıkları...

Kimlersiniz? Ya bağrı yanık kimselersiniz!
Yahut da her sabah uyanık kimselersiniz!

Dünyâ yüzünde, bir sefer olsun, tanışmadan,
Öz çehrenizle sizleri görmekteyim bu an.

Sizlersiniz bu ânı ışıklarla Türk eden!
Eksilmesin şu mutlu şafaklar bu ülkeden!

Gönlüm, dilim, kanım ve mizacımla sizdenim,
Dünyâ ve âhirette vatandaşlarım benim.

(Resimli Hayat, sa. 4)

HÜZÜN VE HATIRA

Gurbette duyduğum sonu gelmez hüzünleri,
Yaprakların döküldüğü hicranlı günleri,
Andım birer birer, acıdım kendi hâlime,
Aksetti bir dakika uzaktan hayâlime
Tenhâ Emirgân'ın çınar altında kahvesi,
Poyrazla söyleşir gibi yaprakların sesi.
Hem başka hem de hayli yakın karşı ma'bede,
Mermerle kaplı çeşmede, mevzun kitâbede,
Baktım Yesâri hatlarının bir nefîsine,

Daldım coşup giden denizin mûsikisine.

(Resimli Hayat, sa. 8)

S O N

İÇİNDEKİLER

Abdülhak Hâmit: Merkad-i Fatihi ziyaret 3

DİVAN ŞAİRLERİNDE İSTANBUL

Nedim: İstanbul kasidesinden 9
Nedim: Şarkı 11
Nedim: Şarkı 12
Nedim: Şarkı 12
Nef'i: Gazel (Kâğıthane) 13
Nabi: Hayriyyeden 14
Divan Şairlerinden beyitler 15

FETİH VE FATİH ÜZERİNE ŞİİRLER

Fazıl Hüsnü Dağlarca: Fatihin gemileri 21
Fazıl Hüsnü Dağlarca: Sancaktar 23
Fazıl Hüsnü Dağlarca: Fetih aydınlığı 24
Fazıl Hüsnü Dağlarca: Ağaran İstanbul 25
Arif Hikmet Par: Mehmet bir tepenin 26
Arif Hikmet Par: Bizans göründü karşıdan 27
Arif Hikmet Par: Otağı hümayun geliyor 27
Arif Hikmet Par: Selâm size 28
Mustafa Şerif Onaran: Bizansın çevresinde 29
Oğuz Kâzım Atok: Ulubatlı Hasan 31
İbrahim Minnetoğlu: Mehmet 32

İSTANBUL SEVGİSİ VE ÖZLEMİ

Ziya Osman Saba: İstanbul 35
Ahmet Hamdi Tanpınar: Bir gün icadiyede 37
Orhan Veli: İstanbulu dinliyorum 38
Oktay Rifat: İstanbul Türküsü 40
Mustafa Şerif Onaran: İstanbulu düşündüm 41
Şinasi Özdenoğlu: Gözlerim İstanbulda 42
Bedri Rahmi: Pul pul 43

Adnan Bulak: İstanbul için 43
Filiz Eren: İstanbul için 44

İSTANBULUN SEMTLERİ

Faruk Nafiz Çamlıbel: Göksu 47
Cemal Yeşil: İki rübai 48
Yusuf Mardin: Beykoz'da 48
Yusuf Mardin: Sarıyerde akşam 49
Sabri Esat Siyavuşgil: Haliç uyanıyor 49
Sabri Esat Siyavuşgil: Bağdat caddesinde 50
Sabri Esat Siyavuşgil: Aksarayda akşam 50
Cevdet Kudret Solok: Halicin mavnaları 51
Cevdet Kudret Solok: Yedikulede akşam 52
Orhan Veli: Galata köprüsü 53
Orhan Veli: Kapalı çarşı 54
Behçet Kemal Çağlar: Boğazda sabah 55
Baki Süha Ediboğlu: İstanbulu dün dolaştım 57
Behçet Necatigil: Barbaros Meydanı I 58
Behçet Necatigil: Barbaros Meydanı II 59
İlhan Demiraslan: Tophane şiiri 61
İlhan Demiraslan: Çemberlitaş şiiri 63
İlhan Demiraslan: Şemberlitaş şiiri 63
Sunullah Arısoy: Eyüp 64
Zeki Kuruca: Üsküdarda 66

İSTANBULUN RENKLERİ VE İNSANLARI

Hüseyin Siret: Boğaziçi notları 69
Mithat Cemal: Eski Boğaziçi 70
Faruk Nafiz Çamlıbel: Boğaziçi şarkısı 71
Orhan Veli: İstanbul Türküsü 72
Orhan Veli: Yaşamak 73
Ziya Osman Saba: Garip İstanbulumun 73
Bedri Rahmi Eyuboğlu: İstanbulun çeşmeleri 75
Cahit Külebi: İstanbul 77
Oktay Rifat Hayatımı düşündüm 78
Sabahattin Kudret: Bir vapurdan çıkarken 79

Salâhaddin Batu: İstanbul 81
Salâhaddin Batu: Süleymaniye 83
Şükrü Kurgan: İstanbulun sesleri 84
Ziya Kaya: İstanbul limanı 86
Turgut Uyar: Yasin Efendi 88
Özdemir Asaf: Boğaz gezintisi 89
Şükrü Enis Regü: İstanbul 91
Halit Tanyeli: Tedai 92
Orhon M. Arıburnu: Üsküdarın imamı 93
İlhan Geçer: Bir şehrin geceyarısı 93
Mahmut Kuru: İstanbulu yadırgama 95
Halil Soyuer: İstanbul türküsü 96
Turhan Oğuzkan: Birlikte geçen yaz 98
Turhan Oğuzkan: Sonbahar 99
Osman Attilâ: Bu şehri Stanbuldur 101
Nüzhet Erman: İstanbul camileri 102
Sabih Şendil: İstanbul şehrinde kış 106
Özker Yaşın: İstanbul renkler içinde 107

YAHYA KEMAL'DE İSTANBUL

Yeniçeriye gazel 111
Gazel 112
Gazel 113
Çubuklu'dan gazel 114
Üsküdar vasfında gazel 115
Gece 116
Geçmiş yaz 117
Bedri'ye mısralar 118
Erenköyünde bahar 119
Bir tepeden 120
Bir başka tepeden 120
İstinye 121
Hayalşehir 122
Siste söyleniş 123
Üsküdar'ın dost ışıkları 124
Hüzün ve hatıra 125

İstanbul fethinin bu mübarek yıldönümü için okuyucularımıza İstanbul ve fetih üzerine yazılmış en güzel şiirlerden mürekkep bir eser hazırladığımızı haber vermiştik. Bu kitapla sözümüzü yerine getirmiş bulunuyoruz.

Böyle bir antoloji tam ve kusursuz olmak iddiasında bulunamaz. Bununla beraber Nedim'den Yahya Kemal'e ve Yahya Kemal'den en yenilere kadar İstanbul'u sevmiş ve öğmüş şairlerimizden ciddden güzel şiirler okuyacaksınız bu ciltte. Dil farkı meselesi bizi eskilerden çok yeniler üzerinde durmak zorunda bıraktı. İstanbul için en güzel şiirleri de, Yahya Kemal'i bir yana bırakırsak, ancak yeni şairlerimizin söylemiş olduklarını kabul etmek lâzımdır.

100 Kuruş